

למעשה

פרשת מקץ

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

חנה סנש 21\11

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

כמו כן המכון מתמחה בעריכה לשונית וכתובת דברי

תורה וסיפורי אמונה

תפקיד שהיית קודם, ודאי זה "כמשפט הראשון אשר היית משקהו...!?"

ובהמשך – "כי אם זכרתני", למה נכתבה המילה "כי", מדוע לא מספיק לומר "אם זכרתני?"

על מנת להסביר את תירוצו של ר' עקיבא איגר, נספר מעשה שהיה בבני ברק לפני קרוב לשבעים שנה עם מרן החזון איש זצוק"ל.

מרן החזון איש היה גר בגבעת רוקח, ליד ישיבת סלבודקא עד שנת תש"ז. (בסוף ימיו עבר לרחוב חזון איש).

בשנת תרח"צ עלה מהונגריה יהודי ירא שמים בשם ר' יעקב שוורץ ז"ל. שפתח חנות מכולת באזור.

כיצד היתה נראית מכולת בימים ההם? שני עמודונים של מדפים, ועליהם מונחים מעט המוצרים שנמכרו בחנות. קצת קמח, קצת קפה, סוכר ועוד אי אלו מצרכי יסוד נחוצים.

לפני חנוכה היו מוכרים בחנות גם נרות ופחיות של שמן זית. שמן הזית היה אז יקר מאוד, וכמעט לא נמצא מי שיקנה אותו. רק מעט אנשים, שהיו מהדרין מן המהדרין היו קונים את השמן היקר.

בשנה הראשונה לפתיחת החנות, הביא בעל החנות כחמש פחיות של שמן זית, הוא לא ידע כמה אנשים ירצו לקנות את המוצר היקר הזה. הפחיות של פעם,

"ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף" (בראשית מ', ט')

יוסף פותר את חלמו של שר המשקים: שלושת השריגים הם שלושה ימים, "בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשו והשייבך על כנך" – פרעה יחזיר אותך למקומך הראשון, "ונתת כוס פרעה בידו" – אתה חוזר לתפקידך הקודם "כמשפט הראשון אשר היית משקהו".

לאחר פתרון החלום לטובה, מבקש יוסף משר המשקים: "כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך" – הרי תשוב להיות קרוב למלך, תפגוש אותו מידי יום, אנא בקש עלי בפניו, הזכר גם אותי לטובה, "ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה והוצאתני מן הבית הזה."

מקשה ר' עקיבא איגר, לכאורה בפסוקים הנ"ל ישנן מילים מיותרות: "ישא פרעה את ראשו" – יחזיר אותך לתפקידך, ומיד אח"כ – "והשייבך על כנך". כפילות נוספת: "ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו" אם אתה חוזר לאותו

למעשה פרשת מקץ

השנים עברו הלפו, והמעשה נשכח מליבם של האחים. בינתיים, עבר מקומו של שמן הזית, וירד למדפים הנמוכים יותר.

בשנת תש"ח עם קום המדינה, היה המצב הכלכלי חמור ביותר. בכל א"י לא ניתן היה להשיג שמן זית. מיד אחרי סוכות יצא רבי יעקב לתור את הארץ בנסיון נואש להשיג מעט מן השמן הנכסף עבור נרות החנוכה, אך מסעו היה לריק, טיפת שמן לא נמצאה לו לרפואה.

תלמידי חכמים רבים שדקדקו בהלכה, היו מבקשים מן הרופא מרשם של שמן תינוקות. אם אין שמן זית – ידליקו לפחות בשמן הזה.

שבוע לפני חנוכה הגיעה הרבנית קרליץ, אשתו של החזו"א, לגב' שוורץ ושאלה: "נו, יש חדש עם שמן הזית?"

"אוי רבעצין", נאנחה בעלת החנות, "בעלי כבר התיימש מלהשיג את האוצר היקר הזה, בכל הארץ לא מצא ולו טיפה אחת קטנה..."

הרבנית שבה לביתה בפחי נפש.

יומיים לפני חנוכה, שבה הרבנית לחנות ושאלה: "האם כבר הגיע השמן?"

"לא, לא הגיע", חוזרת בעלת החנות על דבריה, "כבר אמרתי לך שאין להשיג אותו".

עשויות היו מפח דיקן, שעלול היה להינזק מכל מכה קטנה, פעמים רבות היו הפחיות נסדקות ותכולתן היתה נשפכת. רבי יעקב שמר על האוצר היקר במדף גבוה, כדי שלא ייהרס.

יום אחד, הגיע יהודי ירא שמים וביקש לקנות פחית של שמן זית. בדחילו ורחימו עלה רבי יעקב על הסולם וניסה להוריד את הפחית, אך אבוי, תזוזה לא נכונה גרמה לצניחת הפחית הישר לצינורות הגדולים שהחזיקו את המדפים והיו נטועים עמוק באדמה. משום מה כאשר "נבנתה" החנות, לא סגרו את הצינורות מלמעלה.

ההפסד היה גדול. כעת נשארו רק ארבע פחיות. בלילה, לאחר תפילת ערבית, קרא בעל החנות לאחיו מוטל שיבוא לעזור לו לחלץ את הפחית שנפלה, אולי בכל זאת יצליח להציל מעט מן השמן שהיה בה. ניסו שני האחים לחלץ את הפחית, זה מושך מפה וזה מושך מפה, כמעט שהצליחו, אך הפחית החמקמקה נשמטה מידיהם ונפלה בשנית.

אזרו השניים את כוחותיהם, נחושים להציל את המעט שאולי עוד נותר. ניסו וניסו, אך לשוא, הפחית היתה תקועה עמוק ורחוק, ולא היתה שום דרך להגיע אליה.

הצטער בעל החנות על אובדן הפחית, אך מיהר להזמין את הרתך שיסתום את הצינורות, וימנע אובדן של רכוש יקר נוסף.

למעשה פרשת מקץ

הרבנית חוזרת לחנות כעבור חצי שעה ואומרת: "אינני מבינה, בעלי הרב, טוען בתוקף שבחנות של שוורץ יש שמן זית, חייב להיות פה! אולי תחפשי שוב?"

כן, הרי ניסיתי בזמנו להוציא אותה בעזרתו של אחי ולא הצלחנו, היום בודאי הכל מלא בחלודה" ...

אך האשה לא אמרה נואש: "אולי אתה זוכר באיזה עמוד זה היה?"

"כיצד זה יתכן?" מופתעת בעלת החנות, "הנה, הביטי, כל המדפים פתוחים לפניך..."

בחנות הקטנה, שהכילה מספר כה מועט של מוצרים, ניתן היה לראות בנקל שאין שום פחית של שמן זית על המדפים.

"אני ממש לא זוכר", ענה הבעל בעייפות, "ומה את רוצה שנעשה עכשיו"??

"ענקל, יענקל", קוראת האשה בעוז, "אם החזו"א אמר – אז יש פה, חייב להיות!"

הרבנית עזבה את החנות בידיים ריקות.

אך גברת שוורץ, שהיתה יהודיה הונגריה בעלת אמונת חכמים חזקה ותמימה, לא אמרה נואש. כאשר שב בעלה מן השיעור הקבוע בדף היומי סיפרה לו את פרטי המעשה, כיצד אמר החזון איש בבטחון כה רב כי בחנותם ניתן להשיג שמן זית.

"האם את מתכוונת לפרק את כל החנות"?? שואל הבעל בתדהמה,

"כן", עונה האשה בלהט, "בקשתו של החזון איש – שווה כל מאמץ!"

לא נותרה לו כל ברירה, והוא מרוקן בזריזות את המדפים, מביא מברג ומפרק אותם אחד לאחד. אחר כך מחפש בעל מלאכה ערבי שיעקור לו את הצינור הימני שמחזיק את המדפים. הצינור תקוע בעומק של מטר בתוך האדמה, והערבי מתחיל לעבוד.

הבעל לא ידע כיצד לעזור לה: "מה אפשר לעשות!?"

השנה אין לי..."

לפתע נזכרה האשה: "האם זוכר אתה? לפני הרבה שנים, כבר אינני זוכרת מתי, נפלה פחית לתוך אחד הצינורות"...

"מי אמר שהיה זה שמן זית?" שאל רבי יעקב בספקנות, "אולי היתה זו פחית של סרדינים? וגם אם

הערבי, מוציאים את הצינור מבטן האדמה, אך הצינור – ריק!!

משם, כי הפחית הזו היתה כבר שמורה למרן החזון איש!!

זהו גם תירוצו של ר' עקיבא איגר, יוסף הצדיק פתר לשר המשקים את חלומו, שיחזור להגיש משקאות לפרעה, אך שר המשקים פחד: "כיצד אוכל לשוב ולהגיש משקאות בפני המלך? הרי כאשר אזכר כיצד נזרקתי לכלא בפעם הקודמת – ודאי ארעד מפחד ואשפוך בטעות את המשקה", ענה לו יוסף: "אל דאגה, אתה תשוב להיות שר המשקים, כמשפט הראשון אשר היית מוסקהו, בדיוק באותו בטחון שהגשת לו את המשקאות בעבר, כך תגיש לו כיום. כל הסיבה שהגעת לכלא לא היתה בגלל הזבוב, אלא בעבורי, כי אם זכרתני, כדי שתכיר אותי בבית האסורים ותוכל להזכירני בפני המלך."

הקב"ה רצה שיוסף הצדיק יצא מהבור, מיד הוא מפיל את שר המשקים לבור. כאשר יידע שר המשקים מה היתה תכלית כניסתו לבור, יוכל לשוב ולשרת את פרעה ברוגע ובשלווה, כראשונה...!

יתן הקב"ה, שנזכה לחיות תמיד עם אמונה חושית, שכל אשר נעשה סביבנו – הכל בהשגחה פרטית!

"ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום"

מה הקשר בין החרדה של אחי יוסף להספד על ר' סימון

ויפתח האחד וגו' וירא את כספו וגו' ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם הגה באמתחתי ויצא לבס

האכזבה רבה. ההרס והבלגן גדולים, והתשלום לבעל המלאכה – גם הוא לא זול.

אבל האשה הצדקת לא מתייאשת: "יענקל, אם לא מצאת בצינור הימני, נסה עכשיו את הצינור השמאלי!" הערבי ממשיך במלאכתו ושובר במלוא המרץ.

אחרי שלוש שעות מסיים הערבי את מלאכתו, וביחד עם הערבי הוא שולף את הצינור. הצינור יוצא מבטן האדמה, ולפתע, מתגלגלת לה מעדנות על רצפת החנות – פחית שמן זית מלאה וחתומה. פח שמן בחותמו של הכהן גדול, אין שום ספק!

ר' יעקב תופס את הפחית בשני ידיים, משאיר את הערבי עם הצינורות על הרצפה, וביחד עם אשתו הם רצים לביתו של החזו"א: "רבי'ה, הבאנו לכם את שמן הזית!!" החזו"א רואה את השמן ואומר בשמחה: "אמרת לי, ידעתי שבחנות של שוורץ נמצא שמן זית."

בני הזוג היו מאושרים. החזו"א שילם להם טבין ותקילין, סכום שכיסה את כל השבירה, ור' יעקב אמר לאשתו: "לפני עשר שנים, לא העלינו בדעתנו, מדוע זה שכחנו לסתום את פתחי הצינורות שבחנות, אך הקב"ה, שמנהל את העולם, ידע גם ידע שבועד עשר שנים, בשנת תש"ח לא ניתן יהיה להשיג שמן זית, מיד הוא שמר פחית אחת של שמן זית לעושה דברו, לחזו"א. זו גם הסיבה שלא הצלחנו לחלץ אותה

וצ"ל בזמן שהיה ראש כולל בנתיבות בשיבתו של ר' יששכר מאיר וצ"ל הרב פשפש במעשיו ואמר הרי העונש בא כדי שהאדם יתקן את מעשיו אז מה עוול יש במעשיו עד שנוכר בדברים שאמר בבוקר בכולל לאחד האברכים מתוך הריתחא דאורייתא שיתכן ובנסיבות הדברים היה מקום שלא לאומרם הרב לא השתתה מלתקן ומיד בתחילת הסדר תיקן את הדברים והכריז ברבים דברים שאמרת לפלוני טעות הם בידי

אחר הצהרים הרב חזר והרבנית שמחה הרב שאלה לשמחה מה זו עושה שמא עבדת על כשם שמברכים על הרעה מברכים על הטובה היא ענתה הרבנית לא ה' החזיר לנו את השמלה חדשה שאלה הרב הכיזד ענתה שהיא המדריכת כלות ותוך כדי הדברים היא לימדה את הכלה עד ביכן צריך הבגד לכסות והכלה נעצבה באומרה שהבגד שלה קצר לפי ההלכה כי היא גבוהה מאוד אבל היא תשמח להביא את זה לרבנית ואכן כך עשתה אמר הרב בהתפעלות שרואים שכאדם מתקן את מעשיו גם העונש מתמתק ויוצא יותר טוב שאם עד עכשיו היו צריכים לתפור את הבגד עכשיו זכו בבגד מושלם

למה שר המשקים נקרא ארוך

וידבר שר המשקים את פרעה לאמר את חטאי אני מזכיר היום: פרעה קצף על עבדיו ויתן אתי במשמר בית שר הטבחים אתי ואת שר האפים: ונחלמה חלום בלילה אחד אני והוא איש כפתרון חלמו חלמנו: ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים

ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלקים לנו (מב כז-כח)

בירושלמי (פ"ב דברכות ה"ח), איתא 'כשנפטר ר' סימון הספידו ר' לוי ואמר מה אם אחי יוסף על שמצאו מציאה יצא לבם, אנו שאבדנו את ר' סימון על אחת כמה וכמה.

וצ"ב מהו הדמיון בין מה שהשבטים חששו לעלילה של גניבה כמו שהעלילו עליהם לבסוף שגנבים אתם, לבין אנו שאיבדנו את ר' סימון?

אלא פירש בספר לקח דעת (פרשת מקץ) 'דיחרדו לבם הרי ה' טרם שפתחו שאר האחים שקיהם, ועדיין לא ידעו רק מן האחד שנמצא הכסף בשקו, ולעלילה עדיין לא חששו אלא שבנוהג שבעולם כשקורה כן סומכים על הטעות, ויכלו לומר שהמזמנה במצרים הניח שם את הכסף בטעות. אמנם לא כן היתה דעת השבטים, שלא תלו מאורעותיהם במקרה אלא לאיזה אות, כי אין בעולם סתם מקרה בלי חשבון. ולכן יוצא לבם ויחרדו איש אל אחיו - שלא יכלו למצוא פירוש על דבר זה לאיזה דבר בא לעוררם, ועכ"פ בטוחים היו שאין זה מקרה. ועל זה עשה ר' לוי ק"ו על ר' סימון שנפטר ונאבד, שאין זה מקרה אלא אות של תוכחה, ואם על מציאה יצא לבם כש"כ על אבידה.

כך חיו גדולי ישראל

למה את עצובה שאל הרב את הרבנית, ...הילדים קרעו את הבד שקניתי כדי לתפור לי שמלה לשבת כל מה שחסכת כל כך הרבה זמן ענתה הרבנית. היתה זו הרבנית של מור זקני הגאון רבי יונתן זרביב

ונספר לו ויפתור לנו את חלומותינו איש כחלומו ונתר' (בראשית מא ט- יב) וכתב רש"י, נער עברי עבד. ארורים הרשעים, שאין טובתם שלמה, מזכירו בלשון בזיון: נער. שוטה, ואין ראוי לגדולה: עברי. אפילו לשוננו אינו מכיר: עבד. וכתוב בנימוסי מצרים, שאין עבד מולך ולא לובש בגדי שרים.

וצ"ב למה זה מוגדר 'שאין טובתם שלימה' הרי יוסף ביקשו שיצא לחירות, ולא ביקש שימלוך, וא"כ צריך לומר 'צר עין' אבל טובתו היתה שלימה עכ"פ כלפי מה שיוסף ביקש.

אלא הביאור בזה שיוסף ביקש ממנו שני דברים א. שיצא מהעבדות שאמר לו שנמכרתי לעבד בלי סיבה (לעיל טו ז) 'כי גנב גנבתי מארץ העברים' ב. שיצא מהכלא (שם) 'וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור'.

ואליו שר המשקים רצה רק שישתחרר מהכלא, אך לא רצה שיצא מהעבדות, ולכן אמר שהוא עבד ולא ימלוך, וממילא רק יוציא אותו מהכלא, ויחזור לאדונו כי הוא לא מלך, וזה ארורים הרשעים שאין טובתם שלימה

מה המיוחד בנס חנוכה שעושים לו זכרון

הקשה הרב מאיר חדש זצ"ל (אור עולם עמ' קלו) מה המיוחד בנס החנוכה שעושים לזכרו חג, ולא יום אחד אלא שמונה ימים והרי כבר נעשו לישראל נסים גדולים מזה, וכמו שראינו בזמן חזקיהו בבוא סנחריב לכבוש את ירושלים וזיתפלל חזקיהו לפני ה'

ויאמר ה' אלוקי ישראל יושב הכרובים אתה הוא האלוקים לבדך לכל ממלכות הארץ אתה עשית את השמים ואת הארץ' (מלכים ב יט, טו) והתחזק באמונתו שהשי"ת ברא הכל בעבר, והוא המנהיג והמנהל היחידי של כל הבריאה בהווה, ועתה ה' אלוקינו הושיענו נא מידו', חזקיהו ביקש שהישועה תהיה מזה: לבדו בלי השתדלות ופעולה כלשהי של בשר ודם. כדי 'שידעו כל ממלכות הארץ כי אתה ה' אלוקים לבדך'. המענה לתפילתו היתה נבואת ישעיהו 'לכן כה אמר ה' אל מלך אשור לא יבוא אל העיר הזאת ולא יורה שם חץ, אפילו חץ אחד הוא לא ישלח אל ירושלים, ולא יקדמנה מגן, ולא ישפוך עליה סוללה. בדרך אשר יבוא בה ישוב, ואל העיר הזאת לא יבוא נאום ה'. וגנותי אל העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמישה אלף' (שם לב-לה), חזקיה המלך לא השתדל מאומה, בלילה כאשר כולם נמו את שנתם בא מלאך ה' והמית את כל המחנה האדיר של סנחריב.

ויצא מלאך השם ויכה במחנה אשור, מאה ושמונים וחמישה אלף, וישכימו בבוקר, והנה כולם פגרים מתים (ישעיה פל"ז ו) תנא: אורך מחנהו ארבע מאות פרסא, רוחב צוואר סוסיו ארבעים פרסא, סך מחנהו מאתים ושישים ריבוא אלף חסר אחד! והלא כתיב: ויצא מלאך השם ויך במחנה אשור מאה שמונים וחמישה אלף, אמר רבי אבהו הללו ראשי גייסותיהם (סנהדרין צה): מעולם לא

עמד צבא אדיר כזה, גדול כזה, בעוצמה כזו מול עם ישראל. שני מיליארד ושש מאות מליון [פחות אחד] חיילים!!! זהו רבים ביד מעטים גיבורים ביד חלשים במובן הפשוט ביותר. וכל הצבא האדיר והגדול הזה - כחול שעל שפת הים - נפל שדוד בלילה אחד! ללא קרב, וללא מלחמה! ויצא מלאך השם - ויכה במחנה אשור, וישכימו בבוקר - והנה כולם פגרים מתים!. היש נס גדול מזה?! מדוע לא קבעו יום טוב על הנס הגדול והנורא הזה? במה גדול הניצחון על היוונים ששמזנה ימים מהללים ומודים - על הניסים על המלחמות ועל התשועות, מהנס הנורא של הכאת מחנה אשור - שלא נקבע על זה אפילו יום אחד של הלל?.

ולא עוד אלא שהנס שהיה לכאן הוא גדול יותר מניסים של החשמונאים, שנאמר במדרש (איכה רבה ד טו) 'ארבעה מלכים היו, מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הן: דוד, ואסא, יהושפט, וחזקיהו. דוד אמר (תהלים יח, לח): ארדוף אויבי ואשיגם וגו', אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה כן, הדא הוא דכתיב (שמואל א ל, יז): ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם. מהו למחרתם, רבי יהושע בן לוי אמר לשתי לילות ויום אחד, והיה הקדוש ברוך הוא מאיר לו בלילות בזיקין וברקים, כמה דתנינן תמן על הזיקין ועל הזועות ועל הברקים, הדא הוא דכתיב (תהלים יח, כט): כי אתה תאיר נרי וגו'. עמד אסא ואמר, אין בי כח להרוג להם, אלא אני רודף אותם ואתה עושה. אמר לו אני עושה, שנאמר (דברי הימים ב יד, יב): וירדפם אסא וגו' כי נשברו לפני ה' ולפני מחנהו

וישאו שלל הרבה מאד, לפני אסא אין כתיב כאן אלא לפני ה' ולפני מחנהו. עמד יהושפט ואמר, אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף, אלא אני אומר שירה ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה, שנאמר (דברי הימים ב כ, כב): ובעת החלו ברנה ותהלה וגו'. עמד חזקיהו ואמר, אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה, אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה, שנאמר (מלכים ב יט, לה): ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור וגו'. כמה נשתיר מהם, רב אמר עשרה, שנאמר (ישעיה י, יט): ונער יכתבם, שכן דרכו של נער להיות כותב יו"ד. רבי אליעזר אומר ששה, שכן דרכו של נער להיות שורט שריטה. רבי יהושע אומר חמשה, שנאמר (ישעיה יז, ו): שנים שלשה גרגרים בראש אמיר. רבי יהודה ברבי סימון אמר תשעה, הדא הוא דכתיב (ישעיה יז, ו): ארבעה חמשה בסעפיה פריה. רבי תנחום בר חנילאי אמר ארבעה עשר, הדא הוא דכתיב (ישעיה יז, ו): שנים שלשה גרגרים בראש אמיר ארבעה חמשה בסעפיה פריה'.

והקשה הרב מבריסק: לכאורה, אם חזקיהו נענה עד כדי שלא הוצרך לעשות כלום, מדוע המלכים שקדמוהו לא ביקשו כן, מדוע דוד המע"ה הוצרך להילחם, אסא לרדוף ויהושפט לומר שירה. והרי ברור שחזקיהו המלך לא היה גדול יותר מקודמיו כדוד המע"ה וכו' שהרי הדורות הראשונים עדיפים וטובים יותר מהדורות האחרונים. כמבואר בגמ'

אלא נראה לבאר עפ"י דברי אור החיים (שמות יד כז) שהקשה למה למשה רבינו לא רצה הים להיבקע ואילו לר' פינחס בן יאיר הים נכנע ונבקע, וכתב וז"ל 'לאיתנו. רז"ל אמרו (שמות רבה פכ"א) לתנאו הראשון. וקשה לי לדבריהם אין זה מקום התנאי אלא בשעת החלוקה שם יזכיר תנאי זה. ואולי כי יודיע הכתוב כי אחר ששב אז ידע שהוא תנאי שהתנה עמו ה' ולא גזירת כליונו או הגעת צביונו להבטל מהעולם, והגם כי התנאי היה ידוע לו, אולי שלראות הפלאת הדבר שנתביש ונעשו המים יבשה וגם המים העומדים נעשו חומות אבנים יאמרו כי בא עד קיצו גם כן וכשחזר ידע כי אין זה אלא תנאי ראשון לבד. וצריך לדעת אופן התנאי אם היה ליוצאי מצרים אם כן למה נרעש בפעם הזאת כמאמרם ז"ל (שם) שהתרים כנגד משה ואמר לו אין אני נקרע מפניך שאני נבראתי ביום ג' ואתה נבראת ביום ששי וכו' עד שנטה ה' ימינו לימין משה דכתיב (ישעי' ס"ג ז') מוליך לימין משה. ועוד רואני כי ליחידי סגולה היה נקרע בעל כרחו כמעשה הובא בחולין (ז). ברבי פינחס בן יאיר וכו' ואם לא התנה עמו אלא ליוצאי מצרים לבד מזה כוחו של ר"פ בן יאיר עליו השלום להתגבר על מעשה בראשית:

אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה ולעשות כל אשר יגזרו עליהם וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא, ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש וירח שלטו עליהם

(ר"ה כה:): ואומר (קהלת ז י') 'אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה' - כי לא מחכמה שאלת על זה, לפי שהדורות היו טובים וצדיקים מן האחרונים, לפיכך היו הימים הראשונים טובים מאלה שאי אפשר שיהיו אחרונים כראשונים' (רש"י) (וע"ע בזה בשפתי חיים מידות ועבודת ה' א עמ' תריח)

אלא תירץ הרב מברסק (הו"ד בנפש שמשון אמונה עמ' סט) שאנו למדים מכאן שעל כל אחד מוטלת החובה לעשות את כל מה שבכחו לעשות ולא מעבר לכך! דוד המלך כיון שהיה בכוחו להילחם, הוא היה מחוייב לעשות זאת. אך כאשר נתמעטו הדורות ולא היה בכח המלכים להילחם כמו דוד המלך, ביקש כל מלך סיוע לפי כוחו, עד שחזקהו המלך כבר אמר 'אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה'.

ועכ"פ מבואר שלא הוצרך להילחם כלל וא"כ מתעצמות השאלה למה על החשמונאים שהצטרכו להילחם אנו מודים ומפרסמים את הנס ו'בת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך' ואילו בזמן שנחרב שלא הוצרכו להילחם כלל לא נעשה על זה שום זכר.

היונים שהתרשלו בעבודה ולא היו ראויים לנס רק אין זה חידוש שקיבל ה' את תפילתם.

וכמו שאומרים בעל הניסים 'אתה ברחמיך הרבים' וצ"ב למה צריך כאן רחמים רבים, הרי כיון שקמו שנים עשר איש נגד שמונים אלף במסירות נפש, לכאורה ע"פ דין מגיע להם עזרה מן השמים, ולמה הם צריכים לרחמים.

אלא התשובה היא שכיון שנתרשלו מהעבודה לא שנה ולא שנתיים, נתרחקו מהקב"ה ונתקרבו ליונים הטמאים, א"כ לא מגיע לנו כלום ע"פ דין, וכל ההתקוממות במסירות נפש של החשמונאים שימשה רק כלי לעורר רחמי שמים ולבטל את מידת הדין, כי בדין לא היתה לנו תקומה לרגע אחד ולכן אנחנו מודים לך על כל זה (ר"ש ברעוודה בשיחה עמ' 54)

ונראה להוסיף כי יש פעמים כמו אצל המרגלים שלא ניצלו את ההזדמנות אח"כ שוב לא יכלו להילחם ונאמר להם כשרציתי לא רציתם עכשיו שאתם רוצים אני איני רוצה. וכן מצינו שלאחר חטא המרגלים שבהתחלה עמ"י לא רצו להילחם, עם יושבי אר"י בגלל שהאמינו למרגלים. אבל אח"כ כשהם רצו להילחם ואמרו אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר ציונו ה' אלוקינו וה' ענה להם לא תעלו ולא תלחמו, כי אינני בקרבכם, ולא תנגפו לפני אויבכם, ואכן כך היה האמוראים יצאו לקראתם והכו בהם.

וטעמו של דבר מבואר בפסיקתא (דברים ד ע"א) 'כך אמר להם הקב"ה כשרציתי לא רציתם עכשיו שאתם רוצים אני איני רוצה' ומבואר שלכל דבר יש

הצדיקים יחידים ואין צריך לומר מרובים כאשר חקק ה' להם בעת הבריאה, והוא סוד אומרו (ישעי' מ"ג) בוראך יעקב וגו' ואמרו ז"ל (ויקרא רבה פל"ו) שאמר הקדוש ברוך הוא לעולמו מי בראך מי יצרך ישראל והכל בכח התורה. וצא ולמד מ"ש בפסוק בראשית. והנה ביציאת ישראל ממצרים עדיין לא קבלו התורה ואין גזירתו על הנבראים גזירה ולזה לא הסכים הים ליחלק להם וטען למשה אתה נבראת בששי ואני בג' זה רמז כי אינו בן תורה שאם היה בן תורה הנה הוא קודם לו כי התורה קדמה לעולם כולו, ולזה נתחכם ה' והוליד ימינו לימין משה פירוש הראהו כי הוא בן תורה המתיחס לה ימין דכתיב (דברים לג ב) מימינו וגו' וכשראהו תיכף ומיד נקרע כתנאי הראשון, ולזה כל צדיק וצדיק שיעמוד אחר קבלת התורה יביא בידו שטר חוב א' לכופו ליחלק לפניו, ותמצא שכשלא רצה ליחלק לר' פנחס בן יאיר ולהמתלוה עמו רצה לקונסו ופחד הים ממנו.

ולפי"ז בזמן סנחריב שישבו ולמדו תורה עד שאמרו בסנהדרין (צד:): 'זחובל עול מפני שמן א"ר יצחק נפחא חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות מה עשה נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו בדקן מדין ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ מוגת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת איש ואשה שלא היו בקיאים בהלכות שומאה וטהרה' וכלפי מי שעוסק בתורה בכזו מסירות אין זה חידוש שיעשה לו נס משא"כ בזמן

למעשה פרשת מקץ

הזדמנות. ומי שמפסיד אותה לא יכול לשוב עליה. והארכנו בזה בלמעשה על אלו ע"ש אמנם אף בענין המאורות יש כאן ענין גדול מעבר לשימוש במאורות דהנה פירש"י והיו למאורות, עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם. ומרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל 'שיחות מוסר' (מאמר ד') דייק בזה, דמשמע דעיקר תפקידם הוא לאותות. ויש תפקיד נוסף – להאיר. והוא עפ"ש"כ רש"י ז"ל, כשהמאורות לוקין סימן רע לעולם שנאמר מאותות השמים אל תחתו וגו', בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכים לדאוג מן הפורענות עכ"ל וכונתו למה שאמרו בגמ' סוכה כ"ט ע"א בשעה שחמה לוקה סימן רע לאומות העולם ובשעה שהלבנה לוקה סימן רע לישראל ע"כ כלומר שיש במאורות תפקיד מרכזי להתרות ביושבי תבל על מעשיהם האם הם מאירים את העולם או האם הם מחשיכים את העולם ולפיכך מעלה זו קודמת היא למעלה של להאיר על הארץ

כאשר יצא הבחור בדרכו חזרה לביתו שבירושלים נטרד מאד במחשבתו. בכל הדרך חזר ושאל את עצמו: 'מה היתה כוונת ה'חזון איש'? איזה פגם מצא בו אשר בגינו ראה לנכון לומר לו דברים נוקבים אלה? משהגיע לירושלים פגש את חברו וסיפר לו את כל הענין. כאשר גם בעיני החבר נראו הדברים תמוהים, יעץ לו הלה לשוב על עקבותיו לנסוע בחזרה לבני ברק ולבקש הסבר על הדברים.

ואכן כך עשה. למחרת נסע שוב אל ה'חזון איש' ושאלו לפשר הדברים. מרן זצ"ל שכפי הנראה צפה שכך יהיה, קידם את פניו בחיך ואמר לו: בא ואפרש לך דברי, אמונה היא מהדברים הצריכים חיזוק תמיד. אם אין אדם מחזק את אמונתו שגדל והתחנך בה, היא הולכת ונחלשת ואחריתו מי ישורנה. על כן אדם חייב לחזק תמיד את אמונתו ורק כך יבטיח את היידישקייט' שלו (יהדותו) כדבעי. וכיצד מחזקים אותה? על ידי שמסגלים חיים של אמונה חושית.

הנה לך דוגמא לחיים על פי אמונה חושית: הגמ' מספרת (ברכות ה:) על רב הונא שהחמיצו לו ארבע מאות חביות של יין. הלכו אצלו חכמים ואמרו לו

הזדמנות. ומי שמפסיד אותה לא יכול לשוב עליה. והארכנו בזה בלמעשה על אלו ע"ש אמנם אף בענין המאורות יש כאן ענין גדול מעבר לשימוש במאורות דהנה פירש"י והיו למאורות, עוד זאת ישמשו שיאירו לעולם. ומרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל 'שיחות מוסר' (מאמר ד') דייק בזה, דמשמע דעיקר תפקידם הוא לאותות. ויש תפקיד נוסף – להאיר. והוא עפ"ש"כ רש"י ז"ל, כשהמאורות לוקין סימן רע לעולם שנאמר מאותות השמים אל תחתו וגו', בעשותכם רצון הקב"ה אין אתם צריכים לדאוג מן הפורענות עכ"ל וכונתו למה שאמרו בגמ' סוכה כ"ט ע"א בשעה שחמה לוקה סימן רע לאומות העולם ובשעה שהלבנה לוקה סימן רע לישראל ע"כ כלומר שיש במאורות תפקיד מרכזי להתרות ביושבי תבל על מעשיהם האם הם מאירים את העולם או האם הם מחשיכים את העולם ולפיכך מעלה זו קודמת היא למעלה של להאיר על הארץ

וכ"כ בס' חפץ חיים' עה"ת שאמר שמכאן אנו רואים מה רחוקה דעתנו מדעת תורה שהלא אפילו היו שואלים את החכם הגדול ביותר למה נבראו המאורות היה מבאר שאין ספק שתפקידם העיקרי להאיר ולחמם ליושבי תבל אבל האמת שעיקר מטרתם להודיע לבני אדם את הדרך אשר ילכו בה ונסיים במעשה שהובא בילקוט לקח טוב (דברים א עמוד מא) 'אחד מבאי ביתו של מרן החזון איש זצ"ל הגיע יום אחד לבית מרן ושמע מפיו את הדברים הבאים: 'לפעמים רואים אנו אדם שומר תורה ומצוות ומדקדק בקלה כבחמורה ופתאום ביום

למעשה פרשת מקץ

ההבדל בין יוסף שדואג לשני, לשר המשקים שחושב רק על עצמו

שר המשקים ושר האופים היושבים בבית האסורים יחד עם יוסף הצדיק, חולמים חלום ואינם יודעים את פתרונו. בבוקר רואה יוסף את פניהם שאינן כתמול שלשום ושואל אותם מדוע פניהם רעים היום.

יש להבין: וכי מה אכפת לו ליוסף שלשני האנשים הללו אין היום מצב־רוח? מה זה עניינו שהם זועפים? סביר להניח כי יוסף לא היה משעמם ביושבו בכלא. הוא ישב שם וחזר על התורה שלמד מאביו.

הרי הפסוק אומר שיעקב אבינו אהב את יוסף "כי בן זקנים הוא לו", ואמרו חז"ל שיעקב לימדו את כל התורה שלמד בבית מדרשם של שם ועבר במשך 14 השנים שישב שם. אם כן, בכל השנים בהן ישב יוסף בבית האסורים הוא חזר על תורת אביו ושינן את כל אשר למד, ומה אכפת לו ליוסף אם שני הגויים הללו עצובים וזועפים? ובכלל, כיצד הוא שם לב לכך?

בזכות החינוך והסברת הפנים אך אם נתבונן בדבר נוכל להבין כיצד הגיע יוסף לאותה משרה רמה, עד שהפך להיות השליט על כל ארץ מצרים. יוסף ביושבו בבית הסוהר התייחס בחביבות ובנועם לכל אלו שישבו אתו שם. מן הסתם, מדי בוקר כאשר היה פוגש את שר המשקים ושר האופים היה מחייך אליהם ודורש בשלומם, והם היו משיבים לו בחזרה.

שיעיין במעשיו. אמר להם: וכי חשוד אני בעיניכם?! אמרו לו: וכי חשוד הוא הקב"ה שיענישך ללא דין? אמר להם שהוא אינו יודע במה חטא, שמא הם יודעים. אמרו לו שלא נתן לאריסו את הזמורות המגיעות לו בנוסף לחלקו. בסופו של דבר קיבל על עצמו לתקן את העוול ומיד חזר החומץ להיות יין. ויש אומרים שהחומץ התייקר ונמכר במחיר יין.

אם דבר כזה היה קורה אצלנו, אמר ה'חזון איש' היינו מחפשים את העילה לחימוץ היין בגורמים טבעיים. אך לא כן חז"ל, הם חיו באמונה חושית. כאשר קרתה להם תקלה חיפשו את הטעון תיקון בעולמם הרוחני וידעו שרק כך יצליחו למנוע את הישנות הדבר. מי שחי אמונה חושית הוא בטוח באמונה שלו.

כיצד מגיעים לאמונה חושית? - כל דבר שהנך זקוק לו, בקש אותו מהקב"ה. אם דרושות לך נעליים חדשות עמוד בפנינת החדר ותאמר: רבונו של עולם ראה נא את נעלי הקרועות והמצא נא לי כסף כדי לקנות נעליים חדשות. וכך בכל דבר. על ידי זה תרגיל את עצמך להכיר ולהרגיש שהוא יתברך הנותן את הכל. כך רוכשים אמונה חושית! סיים ה'חזון איש'.

ובמק"א (פרשת שמות או וארא כתבנו לישב בזה כיון שסנחריב לעג לה' לכן מה שה' הצילם זה לכבודו משא"כ היוונים ההצלה היא בשבילנו כי הם התחשבו איך ה' לא יענישים וכיו"ב)

סיימו את יום עבודתם, והוא נותר כלוא בקור העז, כאשר הוא כבר מתכונן לקראת סופו המר. לפתע, כאשר כבר היה על סף קפיאה, נפתחה דלת הברזל ואותו שומר שבפתח קרא לו בשמו. נדהם היהודי למראה הצלתו ממוות לחיים, ושאל את השומר: "מה הביא אותך לפתוח את המקפיא בשעת לילה מאוחרת זו, כיצד עלה בדעתך שאני נמצא בתוכו?".

השיב לו השומר: "באמת כבר הייתי בדרך לביתי, אך פתאום נזכרתי שכאשר העובדים עזבו את המפעל לא ניגשת אלי להיפרד ממני לשלום. חשבתי בלבי: הרי בכל יום אינך עוזב את המקום מבלי לגשת אלי, ומה קרה היום? הייתי בטוח שקרה לך משהו רע ואולי אתה לכוד במפעל, ולכן שבתו אליו כדי לחפש אותך!". הנה כי כן, בזכות הסברת פנים של אותו יהודי ניצלו חייו ממוות בטוח.

בני ישראל הם גומלי חסדים, אפילו עם נכרים. זאת למדנו מיוסף הצדיק, להיטיב לכל אחד ואחד. להתעניין בשלום אותם גויים היושבים עמו בבית האסורים. לכן מצא אותו מלך מצרים ראוי להיות שליט על מדינתו ולהיות "המשביר לכל עם הארץ". כי רק מי שמחפש כל הזמן כיצד אפשר להיטיב עם הזולת, הוא זה הראוי להנהגה. (מתוך הספר 'משכני אחרים').

ולא עוד אלא יוסף הצדיק לא נשאר שקוע בדיכאון, ואומר מה איכפת לי שאין פניהם יפים וכי

והנה, באותו בוקר כאשר פגש אותם יוסף ודרש בשלומם, הם לא ענו לו כמו בכל יום. פניהם היו עצובות, וכיוון שחשו כי הוא מתעניין בשלומם מעומק הלב פתחו את לבם וסיפרו לו על החלום של המוזר שכל אחד מהם חלם. נמצא, כי כל הצלתו של יוסף ועלייתו לגדולה, שהתגלגלה לבסוף דרך שר המשקים, יסודה היה נעוץ באותה הנהגה של חיוך והסברת פנים לכל אחד ואחד. יוסף הצדיק לא היה מסוגל לראות בן־אדם עצוב עם פנים רעות. זה מנהיג אמתי. מי שרוצה להיטיב עם כל בן־אנוש, יהיה זה בן ברית או שאינו בן ברית.

ניצל ממוות בזכות אמירת שלום

ידוע הסיפור על אותו משגיח כשרות שהיה חלק מצוות עובדים יהודי, שעסקו בשחיטה במשחטה גדולה מעבר לים. אותו יהודי, בכל בוקר שהיה מגיע למפעל היה מקדם בברכה את השומר היושב בפתח, שרוב בני האדם כמעט ואינם שמים לב לקיומו; ובסיום שעות העבודה, כאשר היה עוזב את המפעל, היה נפרד לשלום מאותו שומר. יום אחד, בסמוך לסיום שעות העבודה נכנס אותו משגיח לכדוק דברי מה באחד ממקררי הבשר הענקיים. פתאום הבחין שמישהו סגר את דלת המקפיא מבלי שהבחין שיש בן־אדם בתוכו, וכך הוא נותר כלוא במקפיא ענק שרק למחרת בבוקר יפתחוהו, כאשר הוא יודע שאין כל סיכוי שיצליח לשרוד בו בחיים במשך שעות ארוכות כל כך. הוא דפק על דלת הברזל הכבדה, צעק בכל כוחותיו, אבל איש לא שמע אותו. עובדי המפעל

אלא חששו שמא בכל זאת ברגע חילופי הגברי יבואו לדון האם להמשיך את מעמדם או שלא ורק בגלל זה ההם הצילו את יוסף בשביל סיכוי קטן שלא ימנו אותו.

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב לחשוב על טובת השני ולא רק על עצמנו

ויש להוסיף על זה מש"כ בספר אפריון למה רק עכשיו הוא אמר כן

אפריון בראשית פרק י

[מא יב] ושם אתנו נער עברי עבד:

עיין רש"י ארורים הרשעים וכו'. ולכאורה קשה הרי גם על המלך עיות בזה, כי אין זאת מחק המוסרי לדבר בפני המלך גנות על איזה אדם טרם יחקרוהו, וביחוד על אדם שמבקשים שישמח לב המלך ושישיב רוחו. וי"ל כי שר המשקים היה קצת מוכרח לדבריו אלו ובוזה היה מתנצל את עצמו, כי הנה היה מקום שיקצוף פרעה עליו מדוע אחר עד עתה בבשורה הזאת, ותיכף בבקר כאשר שלח פרעה לקרוא לכל חרטומי מצרים ולכל חכמיה, היה לו לומר כי בבית הסהר נמצא איש שומע חלום לפתור אותו. ואמנם נראה דרך משל, איש עשיר אשר בביתו איזה חולה ר"ל, ובעירו נמצאו רופאים מומחים גדולים, וגם רופא שאינו מומחה הנה מסתמא העשיר לא יקרא תחלה את הרופא אשר איננו מומחה, אך

הם עברו מה שאני עברתי מכן זקונים לבירא עמיקתא וכו'

זה יהודי משא"כ שר המשקין חושב רק על עצמו ומה שהוא כן גילה לפרעה היה מפרעה פחד וחשב רק על עצמו שלא יפסיד מזה כמבואר במדרש (ב"ר פט ז) 'כיון שראה שר המשקים את פרעה שהיתה נפשו מבקשת לצאת, היה מחשב בדעתו ואומר אם ימות פרעה זה ויעמד מלך אחר איני יודע אם מעמידי באמונתי אם לאו, (בראשית מא, ט): וידבר שר המשקים, אמר לו שני חטאים יש בידי, אחת שלא עשיתי ליוסף טובה והזכרתיו לפניך, ואחר שראיתך מצטער על פתרונו של חלום ולא גלית לך עליו שהיה יודע פתרונו. (בראשית מא, יב): ושם אתנו נער עברי וגו', אף על פי שהזכיר אותו הוא מבזהו, שהוא יודע לאיזה גדלה הוא נכנס. מיד (בראשית מא, יד): וישלח פרעה ויקרא, ושם אתנו וגו', אמר רבי שמואל בר נחמן ארורים הם הרשעים שאין עושים טובה שלמה, נער, שוטה. עברי, שונא. עבד, שכך מוכתב בסקרידין של פרעה שאין עבד מולך ולא לובש כלידים [פרוש: אצעהה, כלי ידים]. מתי הוא אומר רק כשרואה שפרעה עתיד למות הוא מגלה שלא יפסיד את כסאו.

וצ"ב למה פחד שאם יבוא מלך חדש הוא יפסיד הרי אותה הסיבה שהוא מונה עכשיו תגרום שימנו אותו אח"כ כי אם הוא לא יהיה טוב לא היו ממנים אותו גם עכשיו.

היה לומד. הוסיף לו אות אחת משמו של הקדוש ברוך הוא ולמד. ולמחר כל לשון שדיבר פרעה ענה לו באותו לשון. התחיל יוסף לדבר בלשון הקודש, לא ידע פרעה מה שהוא אומר. אמר לו פרעה תלמד אותי, לימד אותו יוסף ולא למד, אמר לו פרעה תשבע לי שלא תגלה שאתה יודע שפה אחת יותר ממני. נשבע לו. אחר כך, כשבא יוסף ואמר לו "אבי השביעיני לאמר" (בראשית נ' ה') אמר לו פרעה תישאל על שבעתך לחכם שיבטלנה. אמר לו ואשאל גם על השבעה שנשבעתי לך. אמר לו עלה וקבור את אביך. (סוטה ל"ו ב')

מתורת מוריניו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

פרשת מקץ | חנוכה

להתרגל לומר שהכל מן השמים כתוב בפרשה שלאחר שיוסף הצדיק הסביר לפרעה את החלומות אמר לו (מ"א - ל"ג, ל"ד) "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתתהו על ארץ מצרים, יעשה פרעה ויפקד פקדים על הארץ..." דהיינו שכעת יוסף מיעץ לפרעה מה לעשות כדי שהמצריים לא יסבלו מהרעב שהולך להיות בעולם, ומרמז לו שעליו למנות "איש נבון וחכם..." [והרי יוסף לכאורה בתוך ליבו חשב על אפשרות שהוא עצמו יבחר למלוך], וכך יוכל למלוך על מצרים, וכך יתגשמו חלומותיו. וזה תמוה, הרי יוסף נשאר שנתיים נוספות בכלא במצרים בגלל שתלה השתדלות מסוימת על שר המשקים, וזה היה

את המומחים המפורסמים יקרא, ואולם אם יראה כי אלו לא העלו ארוכה ואין תועלת בם, אז יאמר מה זייק אם אנסה גם ברופא זה שאינו מומחה. וכן אמר שר המשקים (כדי להסיר ממנו חרון אף וכעס), אמת שיש בבית הסהר איש אשר פתר לנו חלומותינו לנכון, אבל מ"מ לא נוכל לשפוט מזה בטח כי היתה הדבר מחמת חכמה יתירה שיש בו, כי הנהו נער עברי עבד אשר רחוק לומר שיהי חכם כ"כ, ויכול להיות כי אך מקרה היתה פתרונו לנו וכסומא בארובה, וגם החלומות שלנו לא היו קשים כ"כ לפתורם, ואיש כחלומו פתר לפי החלום וקרוב לענינו (כמ"ש רש"י), ולא נראה בזה חכמה גדולה כ"כ, ועל כן לא הגדתי הדבר מיד, כי בודאי טוב יותר לנסות תחלה בחרטומי מצרים ובחכמיה שהם מומחים גדולים, ואך עתה בראותי כי המה לא העלו ארוכה למכתך, ע"כ אני מגיד את הדבר כי בודאי אין הזיק לנסות גם בו.

ויש להוסיף עוד מדברי הגמ' שלהלן מבואר עד כמה היתה התנגדות למנות את יוסף

ויאמר פרעה אל יוסף אני פרעה ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים (מ"א-מ"ד)

בשעה שאמר לו פרעה ליוסף "ובלעדיך לא ירים איש את ידו" אמרו אצטגניני פרעה, עבד שלקחו רבו בעשרים כסף תמשילהו עלינו? אמר להם, גינוני מלכות אני רואה בו. אמרו לו אם כן יהא יודע בשבעים לשון. בא גבריאל ולימדו שבעים לשון, לא

והשידוך יצא לפועל, והאמת היה שיום לפני שנפגש עם השווער הוא ישב זמן רב באוצר הספרים כדי לחפש ספר מסוים שמאוד עניין אותו ותוך כדי קרא שם את הגמ' הזו והתעניין יותר ולמד את סוגיא

ועוד יש לבאר עפ"י דברי החזו"א הביאו הבר דב יפה זצ"ל בספרו לעובדך באמת (עמ' קנג)

מידת הבטחון ודרכי ההשתדלות

ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו (מ, כג).

"ולא זכר שר המשקים את יוסף" - באותו היום, וישכחהו, לאחר מכאן, מפני שתלה בו יוסף את בטחונו הזקק להיות אסור שתי שנים, שנאמר 'אשרי הגבר אשר שם מבטחו בה' ולא פנה אל הרבים', ולא בטח על המצרים הקרויים רהב" (רש"י בשם מדרש רבה).

יש להבין מה פגם היה בבקשתו של יוסף משר המשקים שיזכרהו לפני פרעה, וכי אסור למי ששם בטחונו בקב"ה, לנקוט גם באמצעי השתדלות אשר פי דרך הטבע יש בהם כדי להועיל?

כדי להשיב על השאלה, יש להקדים ולברר בטחון מהו.

טענה עליו שהיה עליו לסמוך על הקב"ה בלבד, וכי יוסף לא למד לקח שהשתדלות יתרה מקלקל?!? אז למה כעת הוא ממשיך ומנסה ומנסה למלוך על ארץ מצרים?! ראיתי בספר אש תמיד מידידי הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א שכתוב לפני כן (שם ט"ז) "ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלקים יענה את שלום פרעה", ובזה יוסף אמר לפרעה שבלי הקב"ה הוא כלום, א"כ הוא מודה לפרעה שהכל מן השמים, ולכן אחרי כזו הצהרה כל השתדלות שעשה זה לא קלקל כלל. וזו עצה טובה כדי לא להתפעל מכוחי ועוצם ידי, ולכן כשאדם אומר "אני עשיתי", "אני הלכתי" או "אני הצלחתי" תמיד להקדים שכל מה שקורה זה מן השמים, וכך האדם אינו מתגאה במה שעושה. ידוע שמרן החזו"ן איש זצ"ל היה אומר שהיום אפשר לראות שהכל מתנהל מלמעלה אצל כל אחד ואחד בעת שנמצא בתקופת השידוכים, אדם יכול להשתדל כמה שרוצה אבל בפועל בלי השגחה עליונה אין שום דבר. לאחרונה סיפר לי יהודי "אבא של אשתי היה אחד שמאוד התחבר לנ"ך, לכן רצה חתן שידע טוב את כל הנ"ך, כשנפגשתי עם חמי הוא רצה לבדוק אם יש לי ידיעות בנ"ך. שאל חידה ביחזקאל ועינתי לו, הוא מאוד התפעל, כל כך שמח שהשידוך יצא לפועל, וב"ה היום יש לי בנים ובני בנים העוסקים בתורה ובמצוות, האמת שלא למדתי נ"ך כלל והתשובה לחידה שחמי שאל אותי היתה בהפטרמה מהבר מצוה שלי, וב"ה נזכרתי וידעתי טוב במה מדובר". עוד יהודי סיפר שבחנו אותו לפני שהתארס על גמ' שאין אנו רגילים ללמוד בעיון,

מעצור מלהושיע, זה עצמו תוספת זכות עבורנו, אלא שעל כל פנים אי אפשר להיות בטוח שתוספת זכות זו תביא להצללתנו.

כללי ההשתדלות

ואומר החזון איש, שהשקפה זו על מהות הבטחון קובעת גם את טיב ההשתדלות הרצויה וגם את גבולותיה הראויים. את טיב השתדלות - כי בעל בטחון אמיתי, שבטחונו מבוסס על האמונה שרצון ההשגחה העליונה הוא סיבת כל הסיבות ועילת כל העילות, ישים את עיקר השתדלותו בתשובה ותפילה וצדקה, כדי להפיק רצון מלפניו להעביר את רוע הגזירה, במקום לרדוף אחרי נדיבים ושרים ולבקש תחבולות שוא.

וכך גם בעניין גבולות ההשתדלות, שהנה, הטעם שחובת ההשתדלות אינה סותרת את מידת הבטחון - למרות שאמונתנו מיוסדת על הידיעה שהכל תלוי ביד ה', ומובן מאליו שאין לקב"ה צורך בהשתדלותנו - לפי שהקב"ה חפץ להנהיג את העולם בדרך הטבע, ולכן נקבעה ההלכה שאין סומכים על הנס. לכן, רק מעשים שיש בהם משום הוצאת הישועה מגדר של נס, הם שנכנסים לכלל חובת ההשתדלות, אבל מעשים שאינם כאלו, אינם נכנסים לכלל חובת ההשתדלות, וממילא הם גם אסורים!

על פי יסודות אלו מבאר החזון איש את הפגם שהיה בבקשתו של יוסף משר המשקים שיזכירוהו לטובה לפני פרעה. כי אף שהשתדלות אינה סותרת

ידוע, שישנם הסבורים שכאשר אדם ניצב בפני מצב של סכנה, הרי מידת הביטחון מחייבת אותו לבטוח שהוא בודאי יינצל מן הסכנה. וכן העושה השתדלות לפרנסה וכדומה, צריך לבטוח שהשתדלותו תצליח.

אך החזון איש ('אמונה ובטחון' פרק ב') שולל גישה זו לחלוטין, "כי כל שלא נתברר בנבואה גורל העתיד אין העתיד מוכרע, כי מי יודע משפטי ה' וגמולותיו".

החזון איש עצמו סובר, שהבטחון הוא ענף מהאמונה. והיינו, שהבטחון מיוסד על האמונה שאין פגעים רעים הבאים על ידי המקרה, אלא הכל מאתו יתברך. עוד יש לו לבוטח להאמין, שאין מעצור לקב"ה להושיע ולהכין סיבות שיביאו לו את הישועה המקווה, וכן, שאין שום עניין של קושי לפניו יתברך, כך שהצלתו אינה קשה, כביכול, יותר מאי הצלתו.

וכאשר הבוטח עומד במצב של סכנה, עליו להעמיד עצמו על נקודת האמונה שגם אם לא יינצל אין זאת יד המקרה, כי אין מקרה בעולם כלל, רק הכל מאתו יתברך, שהוא מקור הרחמים והחסד, וכל מעשיו וגזירותיו אצולים מרחמיו וחסדיו, והם טובתנו האמיתית!

[גם החזון איש סובר, שאדם שמחזק עצמו באמונה שהכל תלוי בקב"ה, הרוצה רק בטובתו ואין בידו

למעשה פרשת מקץ

עם קמייע זהות למצרים, ואומצה על ידי פוטיפר, שהיה סרים ולא יכול היה להביא ילדים לעולם (עיין פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ח, וע"ע מסכת סופרים פרק כ"א הלכה ט'). עוד מבואר בחז"ל (עיין רבינו בחיי וחזקוני בשם מדרש) שבטקס הכתרתו של יוסף למשנה למלך זרקו עליו בנות מצרים מתנות ואסנת זרקה לו את הקמייע שבתוכו כתוב סיפורה וכך ידע יוסף שהיא ממשפחת יעקב אבינו ונשאה לאישה. ומבואר בגמ' (ברכות דף ס' ע"א) שבניגוד ליתר בניו של יעקב, ששמש נומק במקרא, שמה של דינה לא נומק. במדרש נדרש שמה על שם "דין", שלאה בהרינה דנה דין בעצמה שתיוולד לה דווקא בת ולא בן [כדי שלרחל יהיה ב' שבטים]. נמצא שלאה ויתרה על עוד שבט והכל כדי שרחל לא תרגיש פחות משפחה (שנולדו לכל אחת מהן שני שבטים), וכך נולד לה בת דינה, וממנה יצא אסנת, שהיא הולידה אפרים ומנשה. יוצא שלאה ויתרה על שבט אחד ובסוף יצא מדינה כפול! כשבן אדם מוותר לשני הוא לא מפסיד, הוא רק מרוויח, וידוע שמרן ראש הישיבה הגרמני"ל שטיינמן זצ"ל היה אומר הרבה פעמים נער הייתי וגם זקנתי ולא ראיתי מוותר מפסיד! ידידי רבי אברהם צבי טיוב שליט"א סיפר לי שאברך ביקש ממנו ללכת למרן הגראמ"מ שך זצ"ל שראש הישיבה ימחל לו, אותו אברך הרגיש שהיה לו כמה צרות בגלל שדיבר נגד ראש הישיבה, הלך לראש הישיבה, אמר לו הרב שך זצ"ל "אתה חושב שיש לי קפידה עליו? זה ודאי בגלל משהו

להתרים אנשים עבור רשת הכוללים שעומד ברשותו, היה רגיל לקבוע את המפגשים שלו לפי סדר יום מסוים, כך שלא יצטרך לנסוע כמה פעמים באותם מקומות. אחד המפגשים היה מתוכנן להיות בעיר ניו יורק בשעה שתים וחצי לאחר צהריים, והיה באותו בוקר הוא קיבל טלפון בשעה אחד עשרה בבוקר מאותו נדבן שאינו יכול להיפגש איתו בשעה שקבעו, אבל אם הוא יכול להיות בשעה שתים עשרה בדיוק הוא ישמח לקבלו, במקרה' באותו בוקר הוא נסע לניו יורק לצורך מפגשים שלא קבע מראש וכך התגלגל שהיה באזור. במפגש שמע הנדבן והתענין על הכוללים אבל היות שזו היתה פגישה לא מתוכננת לא היה לו מה לתרום והבטיח שבעז"ה יתן לו עבור זמן הבא. באותו רגע קיבל הנדבן טלפון מאחד מידידיו שסיפר לו שהיום זה היארצייט של אביו ורצונו לתרום כסף לעילוי נשמתו. הנדבן הציע לו שיתרום לעילוי נשמת אביו, והוא תרם שלשים אלף דולר. מכל הנ"ל רואים איך שהקב"ה בהשגחה פרטית מוביל לכל אחד ואחד לפי מה שהוא צריך, וזה הכי טוב לו, ולכן אין מקום להיקנות אחד בשני, שאם היה צריך לקבלו הקב"ה היה נותן לו באיזה אופן שהוא.

מי שמוותר על אחד מקבל שנים "ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן אן לאשה ויצא יוסף על ארץ מצרים" (מ"א - מ"ה). מבואר בחז"ל שאסנת היתה בתה של דינה בת יעקב שנולדה בעקבות מעשה שכס בן חמור, היא נשלחה

למעשה פרשת מקץ

חכמת המוזיקה. ידוע שמרן החזון איש זצ"ל היה משרטט לרופאים איך לעשות ניתוחים, החזון איש לא למד רפואה, ואת זה הוא ידע כי הוא למד את התורה.

אתה

כל החכמות טמונות בתוך התורה הקדושה אנו קוראים בהפטרה על פרשת מקץ (קראנו הפטרה זו לפני כעשרים שנה!) "ויקץ שלמה והנה חלום ויבוא ירושלים ויעמד לפני ארון ברית ה' :: ויעל עלות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו" (מלכים א' ג' - ט"ו). כתוב במדרש (קהלת רבה פרשה א'), א"ר יצחק מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה. ומכאן כתב הרמ"א (בשו"ע או"ח סימן תרס"ט), וקורין יום טוב האחרון שמחת תורה, לפי ששמחין ועושין בו סעודת משתה לגמרה של תורה. שואלים, וכי מה ששלמה המלך הבין את שפת הבהמות נקרא 'לגמרה של תורה' ולכן עשה משתה ? שמעתי להסביר שהקב"ה לא לימד את שלמה המלך את שפת הציפורים וכו', אלא שכפי שמבואר בחז"ל "אסתכל באורייתא וברא עלמא" דהיינו : שכל הבריאה נבראה מכוח התורה, יוצא שמי שיודע ומבין את כל התורה ממילא יודע את הכל, וכאן הקב"ה לימד לשלמה המלך את כל התורה : כולה ולכן עשה סעודה 'לגמרה של תורה'. כמו כן, כתוב בספר פאת השולחן כשהג"ר א עשה סיום על שיר השירים אז אמר שהוא הבין בחכמת המוזיקה. וכי בשיר השירים כתוב איך משתמשים בחליל ובגיטרה ? התשובה היא שאפשר ללמוד כל מה שיש בבריאה ע"י מה שכתוב בתורה, ואם אנו נלמד את שיר השירים כמו שהגאון למד את שיר השירים אז גם אנחנו נדע את

השפעות מימי חנוכה אומרים בחנוכה "על הניסים... ועל המלחמות... שעשית לאבותינו...". לכאורה יש מקום לשאול, למה אנו מודים "על המלחמות", הרי היינו מעדיפים שלא תהיו מלחמות!!? שמעתי בשם הרב מפוניבז' מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל שהסביר ע"י משל על אדם חזק מאוד כמו עוג מלך הבשן שהסתובב ברחוב ובא איש שנראה חלש וביקש לריב איתו, כולם מבינים שתוך כמה שניות האדם החזק מנצח את האיש הזה, אין בזה שם מלחמה כלל, כי מלחמה זה כשיש שני צדדים, וא"כ תמוה הרש"י על הפסוק (דברים ל"ג - י"א) "מוחץ מתנים קמיו", כפי שכתב שם "ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היוונים והתפלל עליהם לפי שהיו מועטים י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות", וההסבר לזה הוא שהקב"ה נתן להם כוח כנגד כל היוונים, יוצא שקבלנו כוח מהקב"ה כדי שיהיה לנו מעמד מולם, וכך יהיה צורת מלחמה, ועל זה אנו מודים להקב"ה

שגם נתן לנו כח לעמוד מנגד 4 וגם שניצחנו נגדם. בימים אלו אנו מקבלים השפעות טובות, ועל זה עלינו להודות להקב"ה. עוד אנו אומרים בעל הניסים "להשכיחם תורתך". האם הצליחו שנשכח מהתורה?! שמעתי מידידי רבי חיים דומב שליט"א שהסביר ע"י ווארט שכתוב בגמ' (תענית דף כ"ט ע"ב) שאפוסטמוס שהיה יווני שרף את התורה, וכי הוא הצליח לשרוף את התורה? להיפך, הרי כתוב עוד שורה בגמרא בגללו, כבר אלפיים שנה שמיליוני אנשים קוראים את השורה הזאת, יוצא שאותו :: רשע הוסיף לנו עוד שורה של לימוד תורה, לא רק שלא הצליח בלהשכיח את התורה, הוא גם גרם שיהיה לנו יותר תורה, א"כ היונים רצו להילחם נגד התורה, ומזה יצא שמונה ימי חנוכה, ימים שעלינו לנצל בלימוד תורה, ועוד הרבה חידושים שנכתבו במשך השנים על הניסים שהיו, יוצא שלא הצליחו להשכיחם תורתך ולא רק זה, אלא על ידם נתרבה עוד יותר תורה. ה' יעזור שניקה איתנו את האור של חנוכה לכל השנה, ונזכה בקרוב ממש למקדשך תוב ולקדש קודשין אתר די בה יחדון רוחין ונפשין ויזמרון לך :: שירין ורחשין בירושלם קרתא דשפריא, אמון.

חלום פרעה - השגחה פרטית על יוסף

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וגו' (מא, א). "זה מה שכתוב 'קץ שם לחושך', קץ שם ליוסף כמה יהיה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ, ופרעה חולם" (בראשית רבה פט א)

יש לעיין מה מוסיף המדרש על דברי המקרא, ומה בא להשמיענו?
מבאו ה'בית הלוי', שהנה בעיני בשר נראה שהחלום שחלם פרעה הוא הסיבה שבגללה יצא יוסף מבית האסורים, כי החלום שלא נמצא מי שידע לפותרו, הזכיר לשר המשקים את יוסף היודע לפתור חלומות, ואמר זאת לפרעה, וכך נתגלגלה ההזדמנות לפרעה להכיר את יוסף ולהיכח בגודל תבונתו, ונסללה הדרך ליציאתו מבית האסורים, עד למנוויו למשנה למלך.

אך האמת - אומר ה'בית הלוי' - הפוכה: הסיבה האחת והיחידה ליציאתו של יוסף מבית הסוהר הייתה משום שהקב"ה גזר לשים קץ לחשכת ישיבתו של יוסף בבית האסורים, אלא שכדי להוציא אל הפועל את הגזירה שיוסף יצא מבית האסורים, סיבב הקב"ה שפרעה יחלום חלום שגם חכמי מצרים וחרטומיה לא ידעו לפטור.

(וז"ל הבית הלוי ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם. אמר במדרש (ב"ר פט א) הה"ד (איוב כח) קץ שם לחושך, קץ שם ליוסף כמה יהיה בבית האסורים כיון שהגיע הקץ ופרעה חולם. ביאור דברי המדרש דבכל דבר שבעולם יש סיבה ומסובב וכמו אחד קנה סחורה אחת והרויח סך גדול בזה ולפי שכל האנושי קניית הסחורה היה הסיבה שנסתבב מזה שהרויח סך ממוון, אבל באמת הוא טעות דלא הסיבה גרמה לו הרויח רק מן השמים נגזר עליו שירויח וע"כ נסתבב שיקנה סחורה זו, ונמצא הרויח הוא הסיבה וקניית הסחורה הוא המסובב כדי שעל ידה יהיה

יחשוב שהסיבה לרווחיו נובעת מהעסקה המוצלחת, אלא - אומר ה'בית הלוי' - המבט הנכון הוא, שהיות שרצתה ההשגחה העליונה שסוחר זה ירויח כסף, היא סובבה שתזדמן לו עסקה נושאת רוחים. ואם עשה עסקה והפסיד בה, עליו לדעת שלא העסקה הכושלת הביאה לו הפסד ממון, אלא רצון ההשגחה שיפסיד כסף, סיבבה שתזדמן לו עסקה שעתידה להתברר ככושלת ונושאת הפסדים!

החזון איש סיפר לי, על עשיר אחד שעשה את עיקר עושרו ממסחר ביערות, עד אשר יום אחד אחזה איש בעצי היער, כילתה את כל יערותיו, וכל רכושו ירד למינין. מאז, כאשר היה עובר הלה ליד יערות היה נאנת ואומר, אוי היער, אוי היער. אמר לו ה'בית הלוי', אתה חושב שבגלל היער איבדת את כספך, אך האמת היא שנגזר עליך להפסיד את כספך, והאש שאחזה בעצי היער הוא האופן אשר בו הוציאה ההשגחה העליונה את הגזירה אל הפועל.

כדרך שאדם נוהג עם ה' כך אשתו נוהגת כלפיו
כאמור, המבט על כל שטחי החיים צריך להיות שהאדם במעשיו קובע מה יהיה רצון ה' כלפיו. מי שחי כל הזמן עם הידיעה שהשגחתו הפרטית של הקב"ה מלווה אותו על כל צעד ושעל, יש לו חיים אחרים לגמרי לעומת מי ששטף החיים משכיח זאת ממנו.

וכן מצינו ב'חיד"א', שבאותה מידה שאדם מתנהג עם הקב"ה כן אשתו נוהגת כלפיו, אם מכבד את ה' הוא זוכה שאשתו תכבד אותו, ואם הלילה להיפך,

התכלית הנרצה. וכן כאן אשר לפי השכל היה החלום של פרעה הוא הסיבה שיצאה ממנו זה המסובב שיצא יוסף מתפיסה, ובאמת אינו כן והדבר הוא להיפוך דעיקר הדבר היה שהגיע הזמן ליוסף שיצא מבית האסורים וזוהו נסתבב שחלם פרעה חלום, דיציאתו של יוסף הוא הסיבה וחלום פרעה היה המסובב, וזהו שאמר ויהי מקץ שנתים ימים [שנשלם זמן של יוסף] ופרעה חולם, דזה סיבבה שחלם פרעה. וזהו שמביא המדרש הפסוק קץ שם לחושך וכיון שהגיע הקץ מיד ופרעה חולם. עכ"ל)

נמצא על פי דברי בית הלוי, שלא חלום פרעה היה הסיבה ליציאת יוסף מבית האסורים, אלא ההיפך, רצון ההשגחה העליונה שיוסף יצא מבית האסורים הוא שהיה הסיבה שפרעה יחלום.

וזו גם הסיבה שחלום פרעה היה רק מקץ שנתיים ימים, כי היות שנגזר על יוסף שלא לצאת במשך שנתיים מבית האסורים [כעונש על השתדלות בלתי ראויה אצל שר המשקים להזכירו אצל פרעה], לא היתה סיבה שפרעה יחלום. ורק "מקץ שנתיים ימים", שתם עונשו והגיע זמנו לצאת לחפשי, מיד: "ופרעה חולם" - כדי לסלול הדרך ליציאת יוסף.

ואת זה משמיע המדרש, שכיון שהגיע קץ לזמן שהיה צריך יוסף לשבת, מיד סובבה העליונה שפרעה יחלום [ולא שהחלום היה הסיבה ליציאתו].

עובדה שסיפר ה'חזון איש' על בית הלוי
השקפה יסודית זו צריכה ללוות אותנו בכל שטחי החיים. לדוגמא, סוחר שעשה עסקה שהעלתה לו רווחים, כגון שקנה סחורה בזול ומכרה ביוקר, אל

ובכה עד מתי אסבול כל הצער הזה, שבמכוון שולח השי"ת צעקה קודם הישועה וכו', עיי"ש. ויסוד גדול נאמר כאן, כי כאשר יקרב קץ הישועה והקב"ה חפץ לגאול את האדם הרי הוא מביא אותו לידי מצוקה עד שהוא במצב שכשל כח הסבל, כדי שישמיע את קולו בצעקה ובתחינה, ומיד לאחר בי הצעקה יחלצו ויושעו מן הצרה.

וכך כתב בספה"ק 'צרור המור' (נח ד"ה ותשב) לענין נס חנוכה, בתוך דבריו לבאר את הפרק 'מזמור שיר חנוכת הבית' שהוא נאמר לענין חנוכת ביהמ"ק שעל ידי החשמונאים, וכתב וז"ל, כי רגע באפו חיים ברצונו, בכאן רמז איך הגיעו לדכדוכה של נפש ולא נשאר אלא חשמונאי ובניו, אבל הוא נתן להם חיים ברצונו וכו'. בערב ילין בכי וכו' שהיו בצרה ובחושך גדול, וזהו בערב ילין בכי ולבקר רינה כי פתע פתאום היתה תשועתם של חשמונאים.

ומעתה, עם ה' חזקו ונתחזקה, אל תתייאשו לבבכם כשיבאים מים עד נפש' לומר עזבני ה', כי אדרבה הקב"ה קרוב אליו ביותר ה' וה' שכחני, ואין זה אלא סימן מובהק הוא כי הישועה ממשמשת ובאה בקרוב.

והוסיף בילקוט לקח טוב (מקץ) בענין זה המושיל "החפץ חיים" משל נאה לאדם שמוגיע בפעם הראשונה בחייו לתחנת הרכבת. הוא רואה שיזמן קצר לפני צאת הרכבת לדרכה משמיע אדם מסוים קול שריקה חמדה. מיד עם השמיע השריקה נראים הרבה בני אדם נחפזים להכנס אל תוך הרכבת. זמן

אז להיפך. כדאי לזכור את דברי החיד"א הללו אם מתעורר קושי בשלום בית, ולא למהר לתלות את הקולר בחסרונותיה של אשתו, וכדומה. לפעמים בחור חושב שמקלקלים לו בשידוכים, אך האמת שאף אחד אינו יכול לקלקל, אלא שבגלל סיבות מסוימות נגזר עליו קשיים, ופלוני הוא שליח להוציאם אל הפועל. ואמנם אם המקלקל מסר דברים שהיה אסור למסור על פי ההלכה, או שעשה זאת למען הנאת עצמו, ודאי יענש על כך.

כך גם בענין ההצלחה בלימוד תורה, מי שעושה מצידו השתדלות אמיתית להתעלות מהשיעורים ולנצל את הזמן כראוי, יש לו יותר ס"ד להבין את השיעורים ולזכות בחברותות טובות שמוסייעות לו להתעלות.

ויש להוסיף מש"כ הרב בידרמן שליט"א בפרשתן (מא א), 'יהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם' וגו', ולהלן כתיב (פסוק יד) 'וישלח פרעה ויקרא אל יוסף' ומבאר הרה"ק ה'מי השילוח' (ד"ה ויהי), שנתקיים ביוסף מה שנאמר (תהילים ל י) 'בערב ילין בכי ולבקר רנה', כי בלילה חלם פרעה ותיכף בבוקר, שלמחרתו יצא יוסף מבית האסורים. ומוסיף דברים נפלאים בזה"ל, שמאהבת השי"ת לישראל שולח צעקה נוראה קודם הישועה, שיהיה הלב צמא להישועה. כי יוסף הצדיק כל י"ב שנה היה ישן בלילה אך בלילה הזה בכה מאד כל הלילה, ונוכר אז שהיה מפונק בתענוגים כל הי"ב שנה שהיה אצל אביו, ועתה בכבל רגלו ברזל באה נפשו. והתפלל

ופשוטים להם. אליבא דאמת, טעות גדולה הם טועים. הסיבה לכל מה שקורה זוהי גזירת עליון שהוא גבוה מעל גבוה שומר ונסתר ונעלם מעין כל. מה שנראה לבנ"א בדרך כלל כסיבה אינו אלא המסובב מאת ה' – כשם שגם בעל המשרוקית אינו אלא מבצע את ההוראות שניתנו לו מגבוה.

ה"חפץ חיים" פירש בשם הגר"צ בן הגר"ח מואלאזין וצ"ל את מאמר הגמרא במסכת סוטה: "בדור שבן דוד בא, פני הדור כפני הכלב" כך: טבע הכלב שכאשר זורקים עליו אבן מיד הוא מתנפל עליה לנשכה. הוא אינו מבין שהאבן נזרקה ע"י מישהו. חושב הוא לתומו שהאבן היא הרודפת אחריו. כך כאשר קמים צוררים למיניהם לרדוף אחרי עם ישראל אין בני אדם מבינים שהצוררים הם רק כמקלות השלוחים מן השמים. שכן נאמר בישעיהו "הוי אשור שבט אפי", ומסיבה זו שולחים את הזעם על האויב ומחפשים דרכים איך לדכא אותו ולהלחם נגדו. בשעה שבראש ובראשונה צריכים להתבונן מי הוא המחזיק במקל זה, ומי הוא שזרק את האבן הזו. וכמו בצרות הכלל, כך גם במה שקורה לכל אדם ואדם צריכים לזכור תמיד מי הוא הסיבה האמיתית לכל מה שקורה בעולם.

כאשר ישועת ה' מגיעה היא מגיעה מיד

מעשה טרי שקרה בישיבת אהל דב שע"י רשת המוסדות לחינוך מיוחד 'צהר הלב' ספר התורה השאל בהם זכו לקרוא בימי שני וחמישי נלקח מהם חזרה לבעלים עקב מנייני

קצר אחר כך נשמעת שריקה שניה ואז ממהרים גם אלה שלא הזדרזו עד עכשיו. יודעים הם שיזמן צאת הרכבת קרוב מאד. בהשמע השריקה השלישית כבר נמצאים כולם על מקומותיהם והרכבת יוצאת לדרכה מבלי להמתין לאף אחד – ואפילו לא לאדם הנכבד ביותר.

עומד לו אותו אדם וצופה במחזה הזה בפעם הראשונה בחייו ומתמלא הערכה כלפי אותו פקיד הממונה על המשרוקית. הוא מחליט כי בודאי הוא המנהיג והמוליך את תנועת הרכבות. לדעתו, אין ספק כי איש זה קובע את זמני הנסיעה. על פיו תיטענה הרכבות ועל פיו תעצורנה. בהתאם למחשבתו, הוא ניגש אליו ונותן לו את הכבוד הראוי למנהלי חברות חשובות, ומתעניין אצלו בכל מיני עניינים הנוגעים למהלכה של הרכבת. בעל המשרוקית אינו מבין כלל מה פשר הכבוד שנפל בחלקו, הרי מעולם לא כיבדו אותו כ"כ ואף פעם לא נשאל שאלות שרק המנהל יודע להשיב עליהם. ולכן פונה הוא אל השואל ואומר לו: "את שאלותיך עליך להפנות אל מנהל הרכבת". עונה לו השואל: "הלא כבודו הוא המוליך והמביא!", פורץ הפקיד בצחוק ואומר לו: "אני רק פקיד זוטר שמקבל את ההוראות מגבוה. מנהל הרכבת אינו מסתובב כאן על הרציף עם משרוקית. הוא יושב לו על כורסתו למעלה במשרד ומשם הוא מעביר את ההוראות לפקידיו. אנו רק המבצעים". מוצר מכך, מסיים החיים, טועים רוב בני אדם בחושבם כי הסיבות לכל הנעשה בעולם נהירים

נערך סיוור מרגש במתחם הישיבה ובסיומה סוכם שבליילה ישוחח ר' דוד עם התורם היקר

ולמחרת יענה תשובה לגבי תרומת ספר תורה.

הלא יאומן קרה... לאחר כשעתיים הטלפון מצלצל והפעם נשמע דוד מרוגש ואומר בקול בוטח התורם רבי יגאל שמע על התלמידים ואת זעקתם על חסרון ספר התורה.

והיות שמחר יום המישי הוא רוצה לערוך היום!!! הכנסת ספר תורה! כדי שמחר ביום המישי כבר ישמעו התלמידים קריאת התורה מספר התורה החדש שיהיה שייך לישיבה

זה היה נשמע הזוי!!!

משחזר ר' ישראל אך ישיבתנו הידועה באווירת הצוות המשפחתית והמלוכדת גויסה מיד ללא היסוס לביצוע המשימה - הכנסת ספר תורה היום!!!

חפ"ק הוקם בחדר המנהל המשימות חולקו ומיד לאחר מכן הביצוע גרפיקה ושלטים רכב מוזיקה וחופה כיבוד ואורגניסט לפידים ומשמחים לתלמידים וכל מה שזקוקים לצורך אירוע משמעותי שכזה. מחזה מרגש שנלווה לאירוע היה עת התרגשו התלמידים בקריאות של שמחה ומחאאות כפיים נלהבות בעת שלאחר תפלת המנחה שיתף המנהל הרב יעקב פיליפ את התלמידים במאורע העומד להתקיים ואת ההנחיות עקב מגבלות הקורונה. בחלוף כשעתיים האירוע קרם עור וגידים וצלילי 'שישו ושמחו בשמחת התורה' נשמעו בחוצות רחוב מבוא הנרקיס שרובע ח' באשדוד קהל רב נאסף להתבונן באירוע המרגש ובתלמידים שפיזו וכרכרו סביב התורה ושמחתם המרקיעה שחקים.

היכל הישיבה המה משמחת התלמידים והצוות החינוכי שרקד יחד עם נדיב הלב מוקיר התורה ולומדיה המיוחדים שהכניס את ספר התורה להיכל ארון הקודש בעונות חן ובהודייה לה' על הזכות

החצרות לעת הקורונה. מאז אדר תש"פ שהחלו עם מניני החצירות.

ומנהל הישיבה והצוות חינוכי יצאו במסע פרסום וחיפוש אחר תורם פוטנציאלי שיתרום ספר תורה מהודר לתלמידים מיוחדים אלו.

פרסום בעניין נערך הן במיילים ודרך ההורים ובעיתונות מס' שבועות טלפונים עלו וירדו אך הספר תורה לא נראה באופק.

הייאוש כמעט שחלחל כך משתף מזכיר הישיבה המסור הרב ישראל.

משראתה ההנהלה שהמצב אבוד. ועד עכשיו כסלו תשפ"א כמעט שנה שלימה הם מחפשים בכל דרך אפשרית להשיג ספר תורה.

ובכל פעם הם צריכים לנדוד עם התלמידים למקום שיש בו ספר תורה.

הם החליטו לעשות תפילה מיוחדת מעומק הלב שעד מתי ילדים כה מיוחדים יצטרכו להיות תלויים בספר תורה שאול שכל רגע יכול להילקח מהם הם ביקשו מה' שישלח להם ס"ת שיהיה רק שלהם לא שאול וכי"ב.

ואז הגיעה הישועה על הקו היה ר' דוד שהתעניין במה מדובר?

בקול החם והרגש שנלווה לו חשתי שהפעם מדובר במשהו אחר רציני משהו הפגישה שנקבעה בסיום השיחה הוכיחה את רצינותו לצערי הפגישה נדחתה פעמיים.

ושוב זחל לו הייאוש שאולי שוב נחוה אכזבה!!!

אך לשמחתי התבדיתי ר' דוד ביקש בפעם השלישית לקבוע פגישה לסיוור התרשמות בישיבה באשדוד ביום רביעי טז' כסלו תשפ"א ואכן בשעה 11.00 הופיע ר' דוד לפגישה עם המנהל שלאחריה

על כל הסבל והעינויים הכרוכים בכך, אף על פי שבאופן רשמי כבר הגיע זמן חירותו.

לא כן ישועת ה' הבאה בן רגע, והיא מתבצעת מיד עם סיומו של זמן העונש. ולכן אם נגזר על יוסף להיות במאסר במשך שנים עשרה שנים, לא יתכן בשום אופן שזמן זה יתארך אפילו ברגע קט! ולכן - "וירצוהו מן הבור!" וזהו המשך למה שנאמר לפני כן, "ויהי מקץ שנתים ימים", כי קץ שם לחושך. לחושך יש זמן וגבול, וככלות הקץ - "ופרעה חולם". הישועה כבר עומדת בפתח! ואין מקום לשום הארכה או עיכוב.

מוסיף ה"ספורנו" ואומר, שכך יהיה גם בגאולה העתידה. שכן לכאורה היה אפשר לחשוב שכאשר יגיע הקץ לגלות הארוכה כליכך, שמא אם לא תתבצע הגאולה באופן מייד, הרי תוספת זעירה על גלות בת אלפי שנים, אין לה משמעות מיוחדת. ברם, כאשר מדובר בתשועת ה', אין שהייה מיותרת אפילו של רגע אחד! כי לחושך של הגלות הזו, שם הקביה קץ, והוא זמן וגבול דק כחוט השערה מדויק לפי אורך זמן הגזירה שנגזרה. ובהגיע רגע זה של הקץ, אזי - "ופתאום יבוא אל היכלו האדון".

הוא אשר אמרנו: לביאת הישועה מאת ה', אין חסרה אלא ההתגלות, כי הכל קצוב והכל מוכן. כל הגלויות וכל הגזירות, ודין גזירות הפרט כדין גזירות הכלל, לא היו אלא הסתרת פנים. פני ה' נמצאות עמנו כל העת, אלא שלעתים הן מוסתרות. ובהאר ה' פניו, ונושעה". עם סילוק הלילה, הנה עומד היום, כמאמר הנביא (מלאכי ג): "הנה בא, אמר ה' צב-אותי. לביאת הישועה אין חסר כלום. עכ"ד.

מה רב הוא העידוד שבדברים אלה, ומה גדולה התקוה שהם מפיחים. אם רק ידע האדם שקרובה הישועה לבוא, ואחרי כל חושך נסמך לו הקץ באופן

הגדולה שנפלה בחלקו לתרום ספר תורה לתלמידים מיוחדים כאלו תלמידי ישיבת אהל דב.

האירוע הסתיים בברכת מי שברך לתרום היקר מנהל הישיבה הרב יעקב פיליפ הודה לבורא עולם ולכל אלו שנטלו חלק בארגון האירוע מהרגע להרגע ובמיוחד להרב יגאל ולעומד לימינו הרב דוד שמהם אנו לומדים שמה אפשר לעשות היום לא דוחים למחר...

ורואים מכן את היסוד של פרשתינו כאשר ישועת ה' מגיעה היא מגיעה מיד וכמו שהרחיב הרב יעקב ישראל ביפוס שליט"א (ילקוט יוסף לקח בראשית עמ' רחצ) "תשועת ה' כהרף עין"

"וירצוהו מן הבור" (מא, יד) "כדרך כל תשועת ה' שנעשית כמו רגע, כאמרו: כי קרובה ישועתי לבא וגו'. וכך היה ענין מצרים כאמרו כי גורשו ממצרים וגו'. וכן אמר לעשות לעתיד לבא כאמרו ופתאום יבוא אל היכלו האדון". (ספורנו)

למדנו מכאן, ואמר הגר"י ליבוביץ זצ"ל בספרו "דעת תורה", כי לא כתשועת בשר ודם, תשועת ה'. כי כאשר מדובר בתשועת בשר ודם דרושות פעולות הכנה כדי להוציא את הישועה אל הפועל, ולפיכך ישנו פער של זמן בין ההטבה לבין ביצועה. שונה בתכלית היא תשועת ה', כי קרובה היא לבוא. לישועת ה' אין צורך בשום הכנה, והיא אינה אלא עניין של התגלות, ולכן היא יכולה להתבצע בכל עת!

לדוגמא: אדם ישב בבית הסוהר במשך שנים ארוכות, וביום מן הימים נפלה החלטת המלכות לשחררו ממאסרו. גם אחרי שתנתן ההוראה לשחררו, יש צורך להעביר סידרה ארוכה של עניינים מינהליים עד שיהיה אפשר לבצע את ההוראה הזו באופן מעשי. סידורים אלה עלולים להימשך זמן רב, ובכל אותה העת יישאר האסיר חבוש בבית מאסרו

ומכיון שלזכות לנסים גלויים זקוקים לזכויות מיוחדות, התפיסה הרווחת היא שבעת כזאת אין סיכוי לבני אדם מן השורה להינצל. מתוך כך מתייאשים, אף על פי שמאמינים במה שאמרו חז"ל (ברכות י.) "אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים", אך כשמגיעים לנסיבות כאלה, אינם עומדים בנסיון ונופלים ליאוש.

אולם האמת היא, שהאמונה בישועת ה' כוללת את הצורך להתעלם מהקושי להינצל מהמצב שאין נראית בו דרך טבעית לישועה, אלא יש להאמין שכיון שהקב"ה הוא כל יכול, הוא יכול להציל גם בדרך פשוטה וטבעית בכל מצב. בזה האמין כנראה האיש ההוא, ואמר שגם עתה הוא מאמין שתשועת ה' כהרף עין. ומיד הראה להם הקב"ה, שגם על ידי פיסת נייר, אפשר להביא את הישועה. (הרב פנחס זרביב שליט"א, למעשה)

איך רב משיב לשואליו ?

סיפר הרב יצחק זילברשטיין שליט"א (הובא בגיליון יקרה מפנינים וישלח תשפ"ב)

ביום שישי אחרי צהרים כאשר נשמע צלצול הטלפון בביתו של הגאון רבי אברהם יעקב הכהן פאם זצ"ל מן העבר השני של הקו נשמע קולה של אישה צעירה יולדת טרייה מתושבות השכונה של הרב זצ"ל: עוברים עלי ימים קשים, -ראש הישיבה, ידי מלאות עבודה בטיפול בתינוק הקטן, ושאר הילדים עדיין לא לבושים ורחוצים לשבת, חלק מהתבשילים טרם הוכנו, ובעלי מתעתד לחזור מהעבודה רק בעוד שעה, התקשרתי לרופא לשאול אם במצבי אוכל לעשות בשבת פעולות מסוימות הקשורות בטיפול בתינוק, הרופא השיב לי, "אני רופא ילדים במקצועי, אינני רב ופוסק. אם יש לך שאלות בהלכות שבת אני

מיידי, לא יחדל מלייחל לישועה ולהתפלל עליה, והמייחל ומתפלל יראה ישועת האי"ל.

לעתים יש קושי להשריש את האמונה ביכולת ה' להביא את הישועה ברגע אחד, ולחלץ מצרתם את השרויים בצרה. הסיבה לכך, גודל הצרה והמצוקה, עד שקשה להאמין כיצד ייתכן להיוושע, והיאך תבוא הישועה ברגע קט. עיון בסיפור דלהלן, יראה לנו את הדרך אל האמונה בתשועת ה'.

שמעתי מהגר"צ גרינהויז שליט"א, אשר שמע את הדברים מפי בנו של בעל המעשה. אותו יהודי מרגלא הוי בפומיה עוד מימי בחרותו, לומר על כל דבר "תשועת ה' כהרף עין". לימים הובל האיש למחנה השמדה. בדרך שאלוהו חבריו: האם גם עכשיו הנך אומר "תשועת ה' כהרף עין"? השיב להם: אכן כן. כאשר שהו במחנה וסכנת מוות ריחפה על ראשם, חזרו ושאלוהו את השאלה הנ"ל, והוא השיב בבטחה: כן, אני מאמין בזה בכל לב. הפעם האחרונה שבה שאלו האנשים הנ"ל את השאלה הזו, היתה כאשר הוכנסו אתו לתאי הגאזים. הכל היה מוכן לביצוע הגזירה הנוראה, והם חזרו והפנו אליו את השאלה: האם גם עכשיו הנך מוכן לחזור על הדברים המורגלים בפך? ומיד השיב ואמר: בוודאי, תשועת ה' כהרף עין!

באותו רגע הבחין הקצין הנאצי שהיה ממונה על ביצוע הגזירה, בפיסת נייר שהיתה מונחת על ריצפת התא. פנה הקצין אל המאמין הגדול ופקד עליו: הרם מיד את פיסת הנייר וזרוק אותה החוצה! האיש עשה זאת, ובצאתו מהתא נסגרו הדלתות. הם עלו על המוקד, והוא ניצל.

תלמיד חכם אחד ביאר את הדברים: מטבע הדברים, נדמה לבני אדם שבמצב כזה אין כל סיכוי להינצל בדרך הטבע. לדעתם, צריך לקרות דבר מאד יוצא מגדר הרגיל, כדי שתבוא תשועה לחלצם מן המצב שבו היו שרויים בני הקבוצה ההיא.

מזיע לך לפנות לרב" כשאמרתי לו שאינני יודעת למי להתקשר ענה לי לדעתי תפני להרב פאם שליט"א שמעתי לעצתו, וזוהי הסיבה שאני מתקשרת עכשיו לראש הישיבה.

הרב פאם זצ"ל הגיב בעדינות ובמילים רכות "צר לי אך לא אוכל לענות על שאלתך מיד, אך אתקשר אלייך בהקדם עם תשובה לשאלתך" למען האמת ידע הרב פאם זצ"ל את התשובה לשאלתה ההלכתית לדעתו הפעולות הללו אסורות בשבת, הרב פאם זצ"ל יכל לענות בפשיטות אסור ולהמשיך בתלמודו או בהכנותיו לכבוד שבת, אך הרב פאם זצ"ל לא מסוגל היה לנהוג כך כי הוא הבין מטון דיבורה שמצב דוחה ירוד.

גלגולה של ירושה

היה זה בשנת תש"ב. שש שנים אחרי עלייתו של החסיד ר' משה בורשטיין מפולין לירושלים. הוא התגורר בין החומות, עבד את ה' מתוך דחק והשתדל לגמול חסד עם כל דכפין. באותה תקופה אירח בביתו יהודי מבוגר וגלמוד, ר' אליעזר שמו. ביתו של ר' משה היה לו כבית, שם זכה תמיד למאכל חם ומשקה משיב נפש. כך ימים רבים.

כעשר דקות אחרי ניתוק השיחה, צלצל פעמון דלת הכניסה בביתה של האישה הצעירה בפתח ניצבה נכדתו של הרב פאם זצ"ל מלווה בחברתה הן באו כדי לעזור לה בהכנות לשבת אחת מהן רחצה את הפעוטות בעוד השנייה מטייעת בעבודת המטבח חצי שעה לאחר מכן התקשר הרב פאם זצ"ל לביתה של אותה אישה איך מסתדרים העניינים שאלה הוא ראש הישיבה אין מילים בפי ההודות לך הבנות היו לי לעזרה נפלאה טוב טוב מאוד הגיב הגר"א פאם זצ"ל ובאשר לשאלתך אין היתר על פי ההלכה לעשות דברים אלה.

לר' אליעזר לא חסר רכוש. היתה לו דירה בבעלותו ועוד נכסים, יום אחד כשסעד את לבו בארוחה חמה בבית משפחת בורשטיין, דיבר על הירושה שרוא עומד להשאיר אחרי מלאות ימיו ושנותיו, אשר אין לה יורשים.

זוגתו של ר' משה ששמעה את דבריו, ענתה לעומתו כי סבורה היא, שכדאי לו לטובתו אחרי אריכות ימיו, לרשום את רכושו עבור כולל 'אור הנעלם' בעיר העתיקה, כך ייהנו ממונו לומדי תורה עניים והדבר ייקף לזכותו.

"אלו אברכים השוקדים על תלמודם וממיתים עצמם באוהלה של תורה" שחה לו, "הם לומדים תורה לשמה ממש. ומלבד זאת, קמים הם בחצות לילה,

זה בסדר גמור, ראש הישיבה, שאלתי נבעה מתוך לחץ של עבודה ומחשש שלא אסיים כראוי את ההכנות לשבת אך הודות לעזרה (ששלח ראש

זה בסדר גמור, ראש הישיבה, שאלתי נבעה מתוך לחץ של עבודה ומחשש שלא אסיים כראוי את ההכנות לשבת אך הודות לעזרה (ששלח ראש

זה בסדר גמור, ראש הישיבה, שאלתי נבעה מתוך לחץ של עבודה ומחשש שלא אסיים כראוי את ההכנות לשבת אך הודות לעזרה (ששלח ראש

זה בסדר גמור, ראש הישיבה, שאלתי נבעה מתוך לחץ של עבודה ומחשש שלא אסיים כראוי את ההכנות לשבת אך הודות לעזרה (ששלח ראש

למעשה פרשת מקץ

לו בפשטות: "רצונך זוהי זכותך. גש אם כן אל עורך הדין והתום אצלו על ביטול העברת רכושך לאור הנעלם".

לאחר שברך ברכה אחרונה, קם ר' אליעזר הישיש ופנה ללכת שוב אל עורך הדין, לשנות את הצוואה ולהעביר את רכושו מידי חסידי ברסלב לידי עמותה אחרת.

ברם, בדרכו, התמוטט והלך לעולמו. הרכוש נותר בידי 'אור הנעלם' רשום וחתום על פי חוק. הירושה שהותיר אחריו ר' אליעזר, הספיקה כדי לכסות את הוצאות הכולל שבעיר העתיקה כמשך כמה שנים. ר' משה וזוגתו, שידעו מה מקור הכסף שמחזיק את הכולל, חשו סיפוק עצום, למרות העובדה שלא קיבלו שום אחוזים ממנו תמורת התינוך כנהוג. משמים פסקו, כי ר' אליעזר יזכה להחזיק את עבדי ה' העומדים בבית ה' בלילות. (מה'ספר כיסופים' - פרקי חייו של הרה"ח ר' בורשטיין זצ"ל הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולהומר נוסף p0583271323@gmail.com)

העשן הזדוני התאבק באירופה הנרדפת, צימאון הדם העמלקי העיף את גרורותיו התזזיתיות לכלל עבר.

יורדים אל הכותל המערבי, הם אינם שתיים לבם לערבים המיידים בהם אבנים, ובכותל בוכים על צער השכינה.

"הלא תדע" הוסיפה בלהט, "כי רבי אליהו חיים רוזין, מייסד הכולל, משיג בקושי רב את הכסף להחזקת עובדי ה' אלו, והנה לך הזדמנות פז לזכות בתורתם של לומדים אלו, יש לך ובה גדולה מזו?!"
ר' אליעזר, שהכיר היטב את יושרם של מארחיו, הקשיב לדברים היוצאים מן הלב, הפך בהם, שקל אם טובים הם וסיכם כי אכן נכונים הדברים. ובכן, הבטיח לבעלת הבית, כי מכאן ילך אל עורך דין ויסדיר את העברת רכושו אחר מאה עשרים ליישיבת אור הנעלם. אמר ר' אליעזר ועשה.

כשנודע על הדבר לאחדים ממכריו, פער עיניים תמהות ואמרו לו "מה עשית?! עבור החסידים המנוודים האלו רשמת את כל רכושך הרב?!"

כיצד לא ידעת שמקומך עמנו? מוטב תתרום הכל למוסדותינו, שם ייהנו מרכושך תלמידי תשב"ר, ועניים הסועדים אצלנו בהכנסת האורחים ועוד מוסדות חסד". ר' אליעזר השתכנע מדבריהם. כששוב הגיע אל בית משפחת בורשטיין ושב לסעודה קלה שהגישה לו בעלת הבית, פתח פיו כדי לדבר, אך סגדו בחשש, כך מספר פעמים, לבסוף אור עוז ושח לה קצרות: "איני רוצה שרכושי יועבר לברסלב האלו..."

זוגתו של ר' משה נדהמה. היא חשה אכזבה עמוקה. אך התעשתה, בהבינה ש'הכל רשום למעלה', וענתה

קטנטנה, ועוד אחת, זילפו להן באיטיות מאחד מן הסדקים, וצנחו לתוך כוס המתכת. זה לא מספיק, אבא שבשמים רחם עלינו, רוצים לקיים מצות נר חנוכה, עוד קצת שמן בבקשה...! התחנונים נשאו פרי ועוד מספר טיפות שמן מכונות נשרו פנימה.

הקטר השמייע יבבה. אותתו הבהובי סגירה, ובשניה האחרונה הם השתחלו פנימה.

יש סיכוי מצוין שעד הערב אולי אפילו לפני השקיעה, נמלא סנטימטר אחד מגובה הכוס. זה בודאי יספיק להדלקה של חצי שעה ויותר... הכל תלוי במספר העצירות'. נסכו השניים אופטימיות בחבריהם.

אברהם שלף מתיקו מגבת כותנה מיושנת וקרועה, שלף את חוטי השתי והחל לשזור פתילה. ריבונו של עולם, אנחנו לא גיבורים כמו המכבים, אנחנו לא בקו החזית מול האויב, אנחנו בורחים על נפשנו כדי להאיר מתורתך לדור הבא. הבט בפתילה הזעירה שביד, היא רוצה להבעיר להבה של אש. לכבודך...

שעתיים מאוחר יותר שוב נעצרה הרכבת, והשניים רצו לעבר הקטר, זחלו בזריזות, הניחו את הכוס מתחת למנוע, תקעו שתי עיניים מייחלות ומצפות לישועה. 'דומני שהזליפה כרגע יותר משמעותית מן הקודמות' מלמלל יוסף. 'אתה צודק' אישר אלחנן, אך זה עדיין לא מספיק. 'ששש. ששש מי שאמר לגשם וירד, יאמר לשמן מנוע ויצנח'. היסה אותו יוסף. 'יהודי חייב לאמץ לעצמו שתי עיניים ורודות, ולרצות לעשות את רצון השם. הצליחו מה טוב ומה נעים. לא

תלמידי ישיבת מיר המעטירה, שניצלו בניסי ניסים והגיעו לסין, שנחאי, שם העבירו את שנות המלחמה בלימוד תורה ובצקון לחש. סיפור ההצלה המופלא הזה כבר קנה לו פירסום רב, כאשר את סוד הקמתה של מסילת הברזל - בת אלפי הקילומטרים - ע"י הצאר הרוסי האכזר, מותירים אנו בידי של יודע תעלומות, זורע צדקות, מצמיח ישועות. תלמידי הישיבה נסעו מזרחה, הם התמקמו להם בקרון האחרון ועסקו בלימוד התורה, ומפעם לפעם בשיחות מודאגות רוויות תקוה וסימני שאלה באשר לנעשה באירופה המדממת.

'היום ערב חנוכה', הודיע אלחנן, 'בעוד מספר שעות נדליק נר ראשון של חנוכה'. 'ושמן מנלן?' שאל אברהם 'נכון כל השמנים וכל הפתילות כשרים לנר חנוכה, פתילות נעשה מבגדינו, ואף אם לא נהדר בשמן זית זך... אבל גם שמן פשוט יותר איננו בנמצא...! השתיקה נמשכה לא יותר משלושים שניות.

'דומני שיש לי רעיון מבריק...' חכך בראשו יוסף. 'אחת לכמה שעות הרכבת עוצרת בתחנות הביניים, להורדת נוסעים, לטיפול ותחזוקה, וזה הזמן להכניס כוס מתחת למנוע הקטר, ולהמתין שייזל לתוכה שמן מנוע... בחסדי השם מכאן יכולה לצמוח ישועה'.

חצי שעה אח"כ נעצרה הרכבת למספר דקות. יוסף ואלחנן יצאו מן הקרון ופתחו במרוצה לעבר הקטר. הם זחלו בין מסילות הברזל, והציבו את כוס המתכת מתחת למנוע החם. מה רבו חסדיך השם, טיפה

יוסף, ונדליק את נר 'זאת חנוכה' ביקש אלחנן. 'אתה צוחק' תמה יוסף. 'הלילה. בוא ונדליק עכשיו מיד את התחליף לנר. 'מה פרוש? מאי חנוכה? דתנו רבנן'.

'בוא ונלמד עד אור הבוקר הלכות חנוכה, נספר עת נצחונות המכבים, נפלפל בסוגיות הש"ס העוסקות במעלין בקודש, והתורה זו תדלק ותאיר בגנוי הנצח, כמו הנר השמיני. אם ארדם תעיר אותי מיד, אם תרדם, אעיר אותך", סיכם אלחנן.

אמרו ועשו. חבריהם רדומים, אך השניים מפלפלים, מקשים ומתרצים העיניים נעצמות, העפעפיים נדבקים, הם נלחמים בשינה כאריות, רצים כצבי בסימני שולחן ערוך, צוללים למצולות חריפותם של רבי עקיבא איגר ובעלי התוספות, עד יאיר השחר, שכן נר חנוכה, בדיעבד זמנו כל הלילה. לפתע על רגע קרני הירח הם הבחינו בגוי רוסי ענק, כנראה איכר, לראשו כובע צמר, מבטו נתקע בעיניהם המופתעות 'תגידו לי, אתם ערים ומדברים. אתם לא זקוקים אולי לנר?'

אלחנן ויוסף הנהנו. הגוי הכניס ידו לכיס ושלף מתוכו נר שעווה עבה בגובה עשר סנטימטר לפחות.

'קחו', הנר עף באוויר ונחת בידיהם. הם הביטו בשעון, נותרו עוד 35 דקות... הנר הונח בהתרגשות על הדרגש. הם העירו את חבריהם ויוסף הדליק את הנר בברכה והחל לשיר 'על הניסים ועל הנפלאות... בימים ההם בזמן הזה: מיד אחרי כן חפשו את הגוי על מנת להודות לו ולא מצאוהו.

הצליח? זה רצון השם'. לפתע צנחו מטה חמש או שש טיפות שמן ע-נ-ק-י-ו-ת. 'זואוו', התמוגגו השניים, עוד נזילה כזו, ואנחנו מסודרים.

רשמו לפניכם נתון יבש. במשך שבעה ימים הצליחו הצדיקים הללו לאגור בתחנות הביניים את טיפות שמן המנוע המטפטפות, ולהדליק נר חנוכה בקרונם, ברוב עם הדרת מלך, כשפיהם אומר שירה "מעוז צור ישועתי".

בבוקרו של היום השמיני של חנוכה, רכבת ההצלה גלשה לערבות סיביר. מינוס ארבעים מעלות מתחת לאפס. קור מקפיא. הרוח שורקת בחלונות, אצבעות הידיים טמונות עמוק עמוק בכיס. תחנה ראשונה.

אלחנן ויוסף דוהרים לכיוון הקטר. הנוהל מוכר וידוע. הם מניחים את הכוס מתחת למנוע. הקור הפך את השמן קרוש וצמיגי, ולמרות מאמץ הנסיעה, סירב השמן להתחמם, וסירבו הטיפות לנשור מטה מטה. זה חזר על עצמו גם בתחנה השנייה והשלישית. אין אפילו טיפת שמן אחת לרפואה בכוס, השמש שקעה. מתחילים תפילות ערבית. יצאו הכוכבים והתנוצצו להם כאומרים: גם אתם צורבים יקרים משולים לכוכבים. ואם הנר לא יאיר, אתם תמשיכו ותאירו את החנוכיה האמיתית של הדורות הבאים'.

הם שכבו לישון עטופים במעיליהם, לא עצובים, אבל מאוכזבים. הנר השמיני היה בהישג יד, כמו קודמיו. אך מה רוצה השם? מה הוא מסתיר תחת כנפי העובדה המצערת שאין אפילו טיפת שמן אחת לנר השמיני? אלחנן ויוסף הצטנפו בפנית הקרון 'בוא

המקום בו הם היו בונים את הסוכה, היה ממש מתחת לביתם. הם היו בונים בו את סוכתם במשך למעלה מחמש עשרה שנה, בלי שאף אדם יסלק אותם או יערער על חזקתם. כמוכן, חשוב להדגיש כי אין לאף אחד לא הייתה בעלות על המקום, אך לתקופת החג הוא היה בחזקתם מומים ימימה.

יום אחד הכל השתנה. עשיר אחד שעלה מחוץ לארץ לישראל והשתקע בשכונתם, החליט לרכוש את החנייה המדוברת ולהחנות בה את רכב השרד היקר והמפואר שלו.

שאלתה בפיה הייתה: "הרב זאיד, מה אני עושה? השנה אין לי היכן לבנות את הסוכה. ברוב הבניין יש מרפסות סוכה. מי שאין לו-פשוט לא חוגג את החג בבית. אני נותרתי חסרת מקום מאחר ואין בכל האזור שטח פנוי שיכול להתאים לסוכה גדולה כמו שלנו, המאכלסת כחמש עשרה נפשות בלעה"ר".

כשמעתי את הסיפור, ייעצתי לה לפנות אל אחד מגדולי הדור ולשאול אותו את השאלה. היא אכן פנתה אליו ושחה את מכאוביה ואת הצער הרב שנגרם לה בעקבות אותו גביר שהחליט לרכוש את החנייה.

אותו גדול הדור השיב לה במילים הללו: "מוותור לא מפסידים. תנסי לדבר על ליבו ולהסביר לו את המצב, אך אם לא יקבל את דבריך, אמרי תודה לבורא עולם. את נמצאת בניסיון ומובטח לך שתיושעי ממקום אחר".

לימים הפך יוסף לראש ישיבה חשובה בארצות הברית וסיפור זה נהג לספר לתלמידיו הרבים. נו, אתם בודאי חושבים שהאיכר הרוסי היה אליהו הנביא, לא מינייה ולא מקצתיה. עשרות שנים שאני לומד ומרביץ תורה, ולא זכינו לגילוי אליהו. נו, אז אתם שואלים מה בדיוק קרה כאן? פשוט מאד, לימדני הקב"ה פרק מיוחד ברצון לעשות את רצונו.

כשרוצים בכל מאודנו לעשות רצון בוראנו, הוא דואג ומגיע - גוי או גמל, או ציפור, או כל דבר אחר, כדי שהרצון הטוב יתממש. ואפילו יש מאין. לאן נעלם הגוי? זו שאלה טובה; לעתיד לבוא תשאלו את אליהו...

גל' קבלת שבת - האמנתי ואדברה הובא באור לישרים

הרכב שהציל

סיפר הרב חיים זאיד שליט"א (בקהילה כ"ט חשון תשפ"ב) הסיפור הבא אירע בחול מועד סוכות האחרון ואילו לא הייתי מעורב בו לפרטי פרטים, לא הייתי מאמין שכך הווה.

ומעשה שהיה כך היה:

בחג סוכות האחרון מצלצלת אליי אישה ומספרת לי שהיא גרה ברחוב קצנבולגן, בשכונת הר נוף בירושלים, שם הם חוגגים את חג הסוכות יחד עם 12 ילדיהם בלי עין הרע. לדבריה, הם נוהגים להישאר ערים עד השעות המאוחרות של הלילה ולענג את החג סביב שולחן ערוך בכל טוב.

רק כעת הם ירדו לשורש דבריו של גדול הדור: "מוותור לא מפסידים".

היא חייגה אל"י במוצאי שבת ואמרה לי: "הרב זאיד, לא תאמין מה קרה. נפל ברזל מהגג שלנו ופשוט פירק את הרכב. לא רוצה לחשוב מה היה קורה אם חלילה היינו מתעקשים לבנות שם את הסוכה. לא רוצה לחשוב מה היה קורה לכל המשפחה שלי, הכוללת 12 ילדים קטנים ורכים". (הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

הדלקת גזר הדין

סיביר הקפואה. מרדכי חנוין, בן למשפחה חסידית חמה באוקראינה, זכה' לשבת במחנות כפייה בסיביר עשרים ואחת שנה. הוא היה אחד מרבים שנאסרו על לא עוול בכפם ונשלחו למחנות כפייה על-ידי השלטון הקומוניסטי. רבים מהם לא שרדו.

בכל שנות גלותו הצליח לשמור את השבת ולאכול אוכל כשר. שמירת הכשרות התאפשרה בזכות אימו החולה והזקנה, שהתמידה לשלוח לו חפצים בעלי ערך, ותמורתם קנה מהאסירים האחרים מזון כשר. במרוצת השנים עברו על מרדכי תלאות רבות. לא-אחת עמד מול סכנה ממשית לחייו, ואך בנס ניצל. בעז-רוחו ובנשיאת-חן מיוחדת למד להסתדר עם הגרועים שבאויביו.

ימי החנוכה קרבו ובאו, ושאלת הדלקת הנרות הטרידה את מרדכי. הוא ידע היטב את הסכנה הכרוכה בדבר, אך היה נחוש לקיים את המצווה. עמו

בתחילה היה לה קשה לעכל את האמונה התמימה והפשוטה, מאחר ובסופו של יום היו אלה ימים ספורים לפני חג הסוכות, ומקום לבנות את הסוכה - אין.

היא פנתה לגביר במסע שכנועים ותחנונים, אבל הוא התבצר בסירובו ולא היה מוכן לשחרר את החניה. הוא טען שהוא צריך אותה ואין מצב שהוא יוותר עליה כל שנה למשך שבוע.

האישה לא ידעה את נפשה מצער. מכיוון שחג הסוכות הלך והתקרב, היא החליטה לבנות את הסוכה במורד רחוב מקביל לרחוב שהיא מתגוררת-מרחק של 10 דקות הליכה מהבית. סמוכה ובטוחה על דבריו של גדול הדור שמוותור לא מפסידים ושצרכים לקבל את הדין באהבה, היא הכניסה את החג המתקדש ובא.

במהלך ליל החג, עת כולם יושבים סביב השולחנות וסועדים את ליבם בכל טוב, נשמע רעש של התרסקות בשכונה. שכנים שיצאו מהחלונות גילו במהרה את האסון שאירע.

ברזל כבד ביותר שהחזיק את דודי החשמל בגג והיה מט ליפול, החליט ליפול על רכב השרד החונה ומעוצמת המכה, הגג של הרכב התרסק לחלוטין והתפרק.

בשלב זה, בעלת הסיפור לא ידעה כלום ממה שאירע. רק לאחר כמה שעות, כאשר חזרו לבניין, הם גילו את אשר אירע.

במתנה היו עוד שמונה-עשר צעירים יהודים, ומרדכי היה המבוגר מכולם. הצעירים התלהבו מיד והציעו רעיונות. אחד התנדב להכין פתילות משאריות בגדים. חברו הודיע שיכין מעין חנוכייה. האחרים הבטיחו להשיג מרגרינה, שתשמש במקום שמן.

ערב ראשון של חנוכה. הם סיכמו להיפגש במקום ובשעה שלא יעוררו חשד בעיני שומרי המחנה. בשעה המיועדת התגנבו זה אחר זה אל צריף חשוך והמתינו בהתרגשות לטקס ההדלקה.

כולם כבר היו בפנים. החנוכייה המאולתרת עמדה מוכנה על ארגז עץ. מרדכי נתכבד להדליק את הנר הראשון.

בהתרגשות רבה ובקול רועד בירך את שלוש הברכות, בהדגישו את המילים "...בימים ההם בזמן הזה". קריאות 'אמן' נרגשות נשמעו מפי כל בני החבורה.

עיני כולם הביטו בערגה בלהבה הקטנה שהחלה לרצד. מחשבותיהם נשאום הרחק-הרחק. כל אחד ואחד חשב על בית אביו ואימו, על הימים המאירים של ימי החנוכה ואווירתם המיוחדת.

ופתאום... דפיקה עזה בדלת. פתיל מחשבותיהם ניתק. עיניהם ננעצו בדלת הצריף הרעועה. כעבור רגע נפרצה הדלת ואל החדר נכנסו זקיפים חמושים משומרי המחנה. בצעקות ובקללות כבלו את ידי כולם והובילום למאסר.

בני החבורה הועמדו ל'משפט'. כללי המשחק היו ידועים מראש. במחנות הכפייה לא היה צורך בהאשמות מבוססות כדי לתפור תיק לאדם ולהאשימו במרידה. הם נכנסו אל תוך האולם הצר בבית-המשפט המאולתר. שופט חמור-סבר ישב בקדמת האולם, ומולו עמדו מרדכי וחבריו הצעירים. בהיותו המבוגר שבחבורה ויוזם הרעיון הטילו עליו מפקדי המחנה את מלוא האחריות למעשה. הם ציפו לעונש חמור, ובכל-זאת הופתעו לשמוע כי הם מואשמים במתן סיוע לאויב. "הצעירים הדליקו נרות כדי לאותות לאוייב", אמר התובע. "על-כן יש להשיית עליהם גזר-דין מוות!".

השופט פנה אל מרדכי ושאל: "יש לך מה לומר ליזכותך?".

ליבו של מרדכי הלם בחזקה. הוא התגבר ושאל את השופט: "האם ההאשמה הזאת היא רק עליי או על כל חבריי?".

בקור-רוח מצמרר השיב השופט: "כל חבריך מורדים המתנגדים למשטר, ולכן העונש יושת על כולכם".

מרדכי לא היה יכול עוד לכלוא את סערת-נפשו. כל עוד סבר כי רק הוא-עצמו ייענש בחומרה, היה מוכן לקבל זאת באומץ ובגאון, אולם הוא לא היה יכול לשאת את המחשבה שחבריו יומתו בגללו. בכי בלתי-נשלט פרץ מעיניו, ודמעותיו זלגו ללא הרף. שנים רבות של סבל התפרצו באחת.

למעשה פרשת מקץ

אולם בית-המשפט התרוקן. רק מרדכי נותר על מקומו בעוד השופט קם לצאת. ואז גחן השופט לעברו ובקול הנוק מדמעות לחש באוזנו: "יהודי אני! מבקש אני ממך דבר אחד – אנא ספר לדורות הבאים איך מדליקים את נרות החנוכה..."

(אור לישרים מגלי שיחת השבוע הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

הדרך לדירה

בעבר הייתי גר בדירה קטנה, המשפחה גדלה ברוך השם, והיינו זקוקים בדחיפות לבית גדול יותר, חתמתי חוזה על רכישת דירה בפרוייקט, כאשר אני מקווה למכור את הדירה הקטנה בהקדם, על מנת לעמוד בכל התשלומים. פרסמתי על הדירה למכירה, ובמשך שנה באו רבים לראות את הדירה, אך למעשה אף אחד לא התלהב ממנה, הדירה הייתה ממש מוזנחת במצב לא הכי טוב, פתחת את הברז במטבח וקיבלת ב"עסקת חבילה" גם נטילת ידיים וגם מקלחת, וכשפתחת את הברז במקלחת הרווחת גם שטיפת רצפה בכל הדירה... בקיצור, הדירה לא עשתה רושם חיובי. שנה עברה ומועד קבלת המפתח מהפרוייקט התקרב, ומה אעשה? אם לא אמכור את הדירה הישנה לא אוכל לשלם את התשלום המרכזי של הדירה החדשה.

הגיע היום בו הייתי אמור לשלם את התשלום האחרון ולקבל את המפתח, ואני אנא אני בא... כך נמשך הדבר שנה נוספת! כאשר בכל חודש אני

השופט הביט בדממה במרדכי המתייפח, ולאחר כמה דקות מתוחות הורה לו להתקרב אליו. מרדכי עשה כדבריו, ואז שאלו השופט שוב, עדיין בקול זועף: "יש לך דבר-מה לומר להגנתך?"

מרדכי אזר את כל כוחו ואמר בהחלטיות: "יהודים אנחנו. בסך-הכול רצינו לקיים את מצוות התנו ולהדליק נרות לכבוד חג החנוכה".

פני השופט השתנו מעט. הוא קם ממקומו והחל להתהלך אנה ואנה. פתאום פנה אל השומרים וביקש מהם לצאת עד שיקרא להם.

בבית-המשפט נותר השופט לבדו עם הצעירים היהודים. הוא פנה אל מרדכי ואמר: "נרות חנוכה אמרת? נרות חנוכה?". התרגשות מוזרה נשמעה בקולו, והוא המשיך: "היודע אותה כיצד מדליקים נרות חנוכה? הנה, אני אלמד אותך איך להדליק..."

היהודים הביטו בו בהשתאות, והשופט לקח את כל דפי האישום וקירב אותם, זה אחר זה, אל העששית שעמדה על שולחנו. בתוך דקות בערו הדפים ולא נותר מהם אלא אפר.

הצעירים עמדו נדהמים ולא העזו לפצות פה. לאחר מכן לחץ השופט על הכפתור וחילי המשמר נכנסו. פני השופט הביעו שוב זעם ושאת-נפש, והוא הורה לשומרים לקחת את כל הצעירים ולפורם במרחק הגון זה מזה, כדי שלא ייפגשו. "צעירים מורדים אלו אינם שווים אפילו את העונש המגיע להם", סינן לעבר החיילים.

מה להתמקח וכך אוכל לעשות לו "הנחה", אך מיועדנו לא ניסה להתווכח, הוא רק בקש שנעשה חוזה עכשיו ומייד!

זה בהחלט היה מוזר והקונה הסביר לי שקיבל מענק מיוחד לרכישת דירה, בעוד ימים ספורים יפוג תוקפו של המענק, ואם הוא לא ינצל אותו יפסיד את זכאותו, לכן הוא מאוד לחוץ ומתפשר על הכל, ובלבד שהחוזה יהיה עכשיו ומייד...

זו הייתה תפילה שעשתה קפיצת הדרך (אשריכם ישראל טבת תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

תפילת מנחה שעלתה 80,000 ל"י

סיפר הגה"צ רבי יהודה צדקה ר"י פורת יוסף זצ"ל: מעשה ביהודי עשיר שעלה לארץ מטורקיה ושמו פלטי ע"ה, כגודל עשירותו כך גודל יראתו, ירא שמים גדול המקפיד על קלה כבחמורה.

היה לו בית חרושת לחוטים והעסיק בו כ-400 פועלים, והוא סיפר לי סיפור שהיה עמו. לפעמים היה מזדמנת לו עייסקאות טובות, כשהוא מוכר קרונות של רכבת עם סחורה של חוטים, ומרוויח על ידם הון עתק.

יום אחד עמד לסגור חנותו כדי להתפלל מנחה בצייבור, והנה בדיוק באותו רגע נכנס לחנות סוחר גדול והזמין סחורה בשווי של 80,000 ל"י - קרון מלא חוטים, ענה לו מר פלטי, שמע, עכשיו אני צריך להתפלל מנחה. הסוחר הגיב, אני צריך סחורה זו

מתחייב לחברת הבנייה בתור קנס על איחור התשלום - עוד שש אלף שקל! תוך קצת יותר משנה זה כבר הגיע לשמונים אלף שקל!

יום אחד מצאתי את עצמי לבד בבית, זה היה ביום חמישי, כולם יצאו לעבודה או ללימודים, נעלתי את הבית, וליתר בטחון נעלתי גם את החדר, ופשוט פתחתי את הפה ואת הלב, בכיתי ואמרתי לבורא עולם: אבא! אני לא מסתדר לבד, חשבתי שאני מספיק חכם בכדי למכור ולרכוש דירה, ומספיק בעל יכולת כלכלית בכדי להתמודד עם כל עיכוב שהוא, סמכתי על עצמי, חשבתי שיש לי איזה משהו מעצמי, אבל זהו! אני מודה, אני אפס אפסים, אין עוד מלבדך, רק מה שתחליט זה מה שיהיה, ואני בטל ומבוטל לרצונך יתברך. אנא ממך, רחם על משפחתנו ותשלח לנו קונה לדירה הישנה. כך המשכתי והתפללתי מתוך אמונה ש"אין עוד מלבדו", השתמשתי בסגולה של מרן רבינו חיים מולאז'ין זצ"ל, לזכור ש"אין עוד מלבדו" כלומר הכל תלוי אך ורק בבורא עולם, והוא יתברך אין לו אף מניעה לסדר את הכל תוך פחות משניה.

כאמור זה היה ביום חמישי, והנה ביום שני הבא הטלפון שלי צלצל, משהו ביקש לבא לראות את הדירה העומדת למכירה, טלפונים כאלו קיבלנו מידי פעם, כבר הפסקנו לתלות בהם תקוות, אתה רוצה לבא? ברוך הבא. והוא בא, הסתכל על הדירה כמה רגעים, ואז שאל כמה אני רוצה עליה, העליתי את המחיר בכוננה, כדרכם של סוחרים, שיהיה לקונה על

למעשה פרשת מקץ

לא הפסיד בגלל שמיירת השבת

ראשית פותח בדברים הרב ברייזנר, ומשתף אותנו במעשה מרגש שאירע לפני תשע שנים: "קיבלנו פניה לשלוח אברך שילמד עם משפחה שמתגודדת באחד הקיבוצים הסמוכים לחיפה, וכאן המקום להדגיש, שלא מדובר בסתם יישוב רחוק מהדת, אלא בקיבוץ ממש, עם כל ההשלכות של המילה; יישוב אנטי דתי ממש, מקום של מחללי שבת ואוכלי נבלות וטריפות - זר ומנוכר לכל דבר שבקדושה".

"הפניה עברה לרכז, והוא החליט לשלוח אותי ללמוד עם אבי המשפחה בקיבוץ; כשהגעתי לאותה משפחה, התברר שאותו אדם לא התכוון להתקרב ליהדות, אלא הוא רצה דק לצום ביום כיפור ולארגן מניין בקיבוץ ביום כיפור, וזוה התגלגלה הבקשה לשלוח אברך שילמד איתו, ולכן, כשהצעתי לו ללמוד גמרא, הוא לא גילה עניין, והסכים בקושי ללמוד פרשת שבוע. כמובן שהתאמתי את עצמי לבקשה שלו, וכך במשך תקופה באתי לקיבוץ אחת לשבוע ולמדתי עם אותו אדם את פרשת השבוע..."

"כך, בצורה המייאשת הזאת, התחיל הסיפור לפני תשע שנים, והנה, חלפו דק מספר שנים, וכיום יש לנו באותו קיבוץ שיעור גמרא קבוע עם כמה משתתפים קבועים שבאים בכל שבוע ללמוד גמרא, וכבר הספקנו לסיים בשיעור הזה מסכת שלמה! ואותו אדם - שלפני תשע שנים בקושי הסכים ללמוד פרשת השבוע - התחזק מאוד בשמיירת המצוות, וגם אשתו התחזקה אחריו, עד שכיום היא מתלבשת

לעוד שעתיים, ואני לא אספיק להעביר את הסחורה לרכבת, אצטרך ללון כאן כל הלילה, אני לא מוכן! אם תמכור לי עכשיו - אקנה ממך. אם לא, אקנה במקום אחר - לא חסר ממני לקנות. ענה לו מר פלטי: שמע נא, אצלי דבר ראשון תפילת מנחה! אני אעשה את העסק שלי, ואתה תעשה את העסק שלך. אני אלך להתפלל מנחה, אתה, מה שתרצה תעשה, והלך להתפלל מנחה.

ואכן אותו סוחר פנה למקום אחר וקנה שם. כאשר חזר מתפילת מנחה ושמע שקנה כבר סחורה במקום אחר, שמח שמחה גדולה. כאשר סיפר לי עובדא זו, סיים ואמר: אמנם הרווח של הסחורה הזאת היה 80,000 ל"י, אבל כשאני נזכר שמנחה עלתה לי 80,000 ל"י. אני שמח כל חיי, כסף הולך כסף בא, הייתי יכול לעמוד רגע אחד להתפלל מנחה ביחידות, אבל הייתי מפסיד מנחה בציבור, זה הפסד יותר גדול! ברוך ד' שנתן לי כח לעמוד בניסיונות.

מר פלטי ע"ה קיים דברי התנא (מסכת אבות) "והווי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה" - מה שמפסידים אין נורא כל כך, אבל תחשוב מה אתה מרוויח לעומת זה את ה-80,000 ל"י לא היה לוקח אתו לקבר, אבל את תפילת מנחה שהיתה שוויה 80,000 ל"י הוא כן לקח אתו לעולם הבא, ובכל פעם שהיה מר פלטי נזכר בזה, היה שמח שמחה גדולה. (אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

למעשה פרשת מקץ

האוטובוס לאילת פועלים באופן שצריך לרכוש מראש כרטיסים לנסיעות. י.א.). בשלב הזה הם עמדו בפני ניסיון קשה עד מאוד. הרי אם ימתינו עד מוצאי שבת, הכרטיסים עלולים לאזול - והם יצטרכו להישאר יום נוסף באילת! מצב כזה, עבוד אדם שקיבל על עצמו שמירת שבת דק תקופה קצרה קודם לכן - הוא ניסיון קשה ביותר. הכרטיסים לאוטובוס נמצאים במרחק שיחת טלפון קצרה; רק שיחה קצרה כדי לשריין כרטיסים לאוטובוס - ומיד אפשר לחזור לשמור שבת"...

"אבל למרות הקושי, האב ובנו התחזקו בקבלתם, והמתינו בסבלנות לצאת השבת; לאחר צאת השבת התקשר האב לחברת האוטובוסים - ואשר יגור בא לן. המוקדנית הסבירה באדיבות שהכרטיסים לאוטובוס שיוצא מאילת במוצאי שבת אלו זה מכבר, ועליהם להמתין לאוטובוס היוצא ביום המחרת"...

"אל הצעד שהרגישו כעת המתקרבים הטריים בגלל העיכוב בנסיעה, נלוותה גם תחושה חמוצמצה של ספק. כלום ייתכן שהם החמיצו את הנסיעה לביתם בגלל הקפדתם על שמירת השבת!?"

"האב והבן ישבו עגומים בחדרם וניסו לטכס עצה; שמא יש דרך אחרת לנסוע לביתם? אך הנה, לפתע מצלצל מכשיר הטלפון של האב, ומאחורי הקו נמצאת מוקדנית של חברת האוטובוסים; "התפנו שני מקומות באוטובוס שיוצא הערב לכיוון חיפה, אתם עדיין מעוניינים לרכוש כרטיסים לנסיעה?"...

בצניעות וחובשת כיסוי ראש, והם מנצלים את העובדה שהם מתגודדים בקיבוץ כדי לקרב ליהדות את שכניהם הרחוקים".

"במשך השנים הם אפילו ניסו לפתוח בית כנסת קבוע בקיבוץ, וכשלאבון לב הם הפסידו בהצבעה שנערכה על העניין בין חברי הקיבוץ, הם ייסדו בינתיים מניין קבוע לתפילת ערבית בליל שבת, וכיום הם נערכים להכניס ספר תורה לקיבוץ ולייסד מניין לתפילה בשבת בבוקר!"

"זהו הכוח העצום של פעילות הקידוב של 'לב לאחים'".

אלא שסיפורה של המשפחה הזו - לא מסתיים בזה: "תקופה מסוימת לאחר שאותה משפחה החלה להתקרב", הוא מספר, "הם החליטו לקבל על עצמם לשמור שבת; הקבלה של שמירת שבת נחשבת תמיד להחלטה מאתגרת מאוד עבור המתקרבים, אבל לאחר שבני המשפחה טעמו את מתיקות התורה, הם גמרו ואמר לקבל על עצמם לשמור את השבת. והנה, באותה תקופה אבי המשפחה נסע עם בנו לתערוכה שהתקיימה באילת, ומסיבות שונות הם החליטו לנסוע לשם באוטובוס (נסיעה ארוכה ביותר מהקיבוץ, שכוכר שוכן בסמוך לחיפה). התערוכה התקיימה לקראת סוף השבוע, והאב נאלץ להישאר עם בנו בשבת באילת, כשהתכנון היה לחזור במוצאי שבת באוטובוס לחיפה".

"בעיצומה של השבת, נזכרו לפתע האב והבן שהם שכחו להזמין כרטיסים לנסיעה לחיפה (קווי

למעשה פרשת מקץ

"כך, כאילו דבר של מה בכך הוא שחברת האוטובוסים מתקשרת בחזרה אל מי שביקשו לרכוש כרטיסים ונדחו מחוסר מקום..." למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

פעם הגיעו לבית מרן אב ובנו בן העשר, ובפי האב בקשה: "בני מתנהג כלפי בחוצפה באופי חריג, הוא מתווכח עמי על כל דבר, ולפעמים המתן גוברת בו והוא אף משליך עלי הפצים מחפצים שונים", שם האב בדמעות לשמש של הרב, "בבקשה, תכניס אותנו אל מרן. כלו כל הקיצין, איש לא יוכל לעזור לי

מלבדו..." נגעו דבריו לליבו של המשמש, והוא נכנס לחדרו של מרן וביקש את רשותו. כאשר ניתנה הרשות -- הוכנסו האב ובנו פנימה. מרן קירב אותם אליו וברכם בחום, ולאחר מכן ביקש לשמוע מה בפיהם. "כבוד הרב", נשק האב בדברו, "בני מתנהג כלפי בחוסר כבוד מוחלט. הוא מתווכח עמי על כל דבר, ואף מזלזל בי בצורה שאיני מסוגל להעלותה על דל שפת". דמעות עמדו בעיניו. מרן הביט בעיניו של הילד, שהתכווץ במקומו כקיפוד, וביקש מן האב שישאיר אותם לבדם. האב יצא מן החדר, ומרן פנה אל הילד ברכות אך בתקיפות: "מדוע תשה כך לאבך? הלא זהו איסור מן התורה!". "אני לא מסתדר איתו! התריס הילד, "הוא מעצבן אותי כל הזמן", וגם בעיני עמדו דמעות. ובכל זאת, זה אסור ליטף מרן את לחיו, גם אם אבא מעצבן אותך, עליך התאפק ולשמור על כבודו בכל מחיר:". שתיקה קצרה השתררה בחדר, ולפתע נשמעה שאלתו של

"אין זאת" מסכם הדב ברייזכך את הסיפור המרגש, "אלא שמשמים ביקשו להעביר מסר נוקב ובהיד עבור אותם אנשים יקרים שצעדו בהיסוס את צעדיהם הראשונים בשמירת המצוות - משמירת שבת לא מפסידים!" (מתוך פרסום של לב לאחים תשפ"ב הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

הטיסה שבוטלה בהשגחה פרטית

המשך ענין השגחה פרטית - לך לך מעשה בכימאי של מפעל גדול בדרום הארץ, הוא היה אמור לטוס לארה"ב לפגישה עם המנכ"ל, פגישה חשובה. היה זה לפני עידן הסלולרי. בשדה התעופה הוא חיפש את הדרכונ בכיסו ולא מצא, נחרד, מה יהיה. בשצף קצף הפך את כל התיקים, לא הבין להיכן הוא נעלם... מעולם לא קרה לו כזאת... לבסוף הוא הבין את אשר ארע. בערב לפני הטיסה הוא הכניס את הדרכונ לכיס חליפתו, שיהיה מוכן ומזומן מיד להוציא את דרכו לבדיקת הדרכונים. אלא שהוא טעה והחליף את החליפה, לבש ז'קט אחר. הדרכונ נשאר בחליפה בבית. כששב הביתה, אשתו שאלה אותו בתמיהה: "איך ידעת לא לעלות על הטיסה?! הפגישה שלך התבטלה, התקשרו אלינו שאביו של בעל החברה נפטר והוא ישב שבעה..."

למעשה פרשת מקץ

שמו אור לישרים הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון
למעשה לתגובות ולחומר נוסף

p0583271323@gmail.com

מרן: "אמור נא לי, בני, האם גם לידי תהיה מסוגל
שלא לכבד את אביך?". "לא" הודה הילד בבושה,
ולחיו סמקו, "מהרב אני מתבייש". ענינו של מרן
אורו התשובה הזו ידע תשמש קרש הצלה ליחסיהם
הרעועים של האב ובנו. הוא מיהר לקרוא למשמשו,
והורה לו: "לך והבא את המצלמה!". ובפנותו אל
הילד אמר בנועם שיח: "עתה נצטלם יחד, אני ואתה.
וכשתגיע הביתה תגדיל את התמונה שלנו, ותתלה
אותה בחדר שלך, בבית. כך תמיד תרגיש שאתה
נמצא לידי, ויהיה לך קל לכבד את אבא, טוב?". הילד
הנרגש לא השיב. הוא רק הצליח להנהן בראשו לאות
הסכמה. והנה, הגיע המשמש והמצלמה בידו. מרן
התרומם מכסאו, הניח ידו על כתפו שלה הילד
הנרגש, חיבקו בחמימות, חיך והורה למשמש
להנציח את המעמד במצלמה. ואכן המשמש הקיש
על כפתור המצלמה, והבזק ה"פלאש" האיר את
החדר. דעתו של מרן נחה. הוא התיישב בכסאו, בירך
את האב ואת בנו במילים חמות, ונפרד מהם
בחמימות. ואכן, התמונה פעלה את פעולתה באופן
מדהים. התמונה פותחה ב"פוטו" הסמוך, הוגדלה,
והילד תלה אותה בחדרו. וראה זה פלא. מאז אותו
יום לא רק שהחל לכבד את אביו יותר מכל בני
המשפחה, אלא שמבין כל ילדי המשפחה הפך הילד
לידידו הטוב ביותר של אביו; בילדותו, בשנות
נערותו, וגם לאחר נישואיו. התמונה, שחוללה את
המהפך, לא נותרה תלויה רק על קיר חדרו של הילד.
היא נחקקה על לוח ליבו, לנצח נצחים... (מחנה
אפרים לך תשפ"ב מבאהבתה תשגה תמיד ע')